

SADR@AJ

[ta je LABRIS

KONFERENCIJE

- Skup lezbejki iz dr`ava biv{ e Jugoslavije
- Pravice lezbijk so -lovekove pravice 3
- Izve{ taj sa lezbejske konferencije odr`ane u
[tudgartu 4
- Ilustrovani izve{ taj iz Pekinga 95, "IV svetska
konferencija `ena 6

ORGANIZACIJE U SVETU

- Lezbejsko feministi-ka organizacija u Izraelu 9
- Renata Lis: Prva lezbejska pri-a u poljskoj -
o Nikol Miler 10

ZDRAVLJE

- Lezbejke i kancer 13
- Nalaz "eksperata"?????14

KULTURA - knji`evnost

- Ann Ferguson: Lezbejska kultura 14
- Sapfa 15
- D`inet Vinterson:
Writen on the body (odlomak) 17
- Garconne: kratka kratka pri-a 18

KULTURA - pozori{ te

- Zvezdo-inka, { aputave devojke 20

KULTURA - film

- Skok - vezane (bound) 21

BIOGRAFIJE

- Greta Garbo 1905 - 1990 23

PRAVO

- Anketa 25

VESTI 26

MEDIJI

- Lezbejstvo i mediji 27

Izdava-:

LABRIS - grupa za lezbejska ljudska prava
kontakt telefon 011/687 190

Redakcija:

Jelena Labrys

E. L.

Ljilja

Tehni-ko ure|enje:

Slobodanka Macanovi}

[tampa:

PinKpress

Tira`: 300

Beograd

1997.

[TA JE LABRIS?

LABRIS je sekira sa dva se-iva u obliku meseca, koja predstavljaju ro|enje i smrt. Se-iva -ine oblik pu nog meseca koji simboli{ e celokupni `ivot `ene. U sta ra vremena, `ivot i smrt su bili pod kontrolom i u nad le `nosti `ena, tako da je labris bio simbol te pri vre mene, zemaljske vlasti, koja je ina-e pripadala boginji koja je imala najvi{ a ovla{ } enja da da ili oduzme `ivot. Labris je bio simbol mnogih azijskih, afri-kih i evropskih matrijarhalnih civilizacija, npr. Minojske na Kritu. Interesantno je da je Labris bio obredni predmet koji se koristio pri ritualima u "Labirintu", hramu na Kritu - mestu "stanovanja" minotaura (mu{ kog simbola). To se obja{ njava time da su anti-ki ljudi verovali da samo `enska snaga mo`e da obuzda mu{ ku agresivnost.

Poljoprivredne alatke, srp i kosa su kao negativ La brisa, i oba su tako|e bili simboli `enskih boginja. Dok je dvosekla sekira kori{ } ena za oranje, srp i kosa su kori{ } eni za `etvu. I danas se smrt predstavlja kao `ena sa kosom (dodu{ e ne{ to izmenjenog oblika, ispravljene krive linije). Dvosekla sekira se koristila i kao poljo pri vredna alatka i kao oru`je. Umetni-ki predmeti anti-ke Gr-ke predstavljaju Amazonke, divlje i nemilosrdne ratnice, koje vitlaju dvoseklim ratni-kim sekirama. One su u kulturi Amazonki imale i simboli-ni zna-aj vla sti "dveju kraljica": dok je jedna komandovala na boj nom polju, druga je vladala osvojenim teritorijama.

[to se ti-e boginja, gr-ka boginja zemlje i plodnosti De metra nosila je dvoseklu sekiru kao svoj skiptar. Ponekad se i boginja podzemnog sveta, Hekata (za ko ju se veruje da je "imala seksualne odnose sa `enama"), tako|e predstavlja sa dvoseklom sekirom kao skiptrom.

Danas je Labris lezbejski i feministi-ki simbol na{ e snage i samodovoljnosti.

SKUP LEZBEJKI IZ DR@AVA BIV[E JUGOSLAVIJE

PRAVICE LEZBIJK SO ^LOVEKOVE PRAVICE

od 25. - 30. Juna 1997 god.

U organizaciji:

1. *Kasandra - feministi-ko-lezbi-na skupina, Ljubljana/Slovenija*
2. *Labris - grupa za lezbejska ljudska prava, Beograd/Jugoslavija*
3. *uz finansijsku pomo} organizacije Frauen-Anstiftung iz Hamburga/Nema-ka*

PROGRAM (radionice):

1. Otvaranje skupa, predstavljanje u-esnica
2. Energija straha, Comming out / Jelena Labrys
3. Li-no je politi-ko / Lepa Mla |enovi}
4. Moje telo, moja du{ a, moj izbor. Lezbejska poezija, Marina Cvetajeva / [tefa Markunova
5. Pravni aspekti nasilja nad lezbejkama i zakonodavna praksa / Ria Convents
6. Lezbejsko roditeljstvo / E. L.
7. Telo i seksualnost / Ljiljana @ivkovi}
8. Lezbejski identitet / Ana, Antonia
9. Istorija lezbejskog pokreta u Sloveniji
10. Foundraising / Rachel
11. @ongliranje, lezbejke i sport / Wendy
12. Izve{ taji sa radionica, zaklju-ne re-i
13. Proslava 27. Juna, dana ponosa lezbejki

ZAVR[NI DOKUMENT

Okupile smo se na Pohorju, lezbejke iz Novog Sa da, Maribora, Skopja, Ljubljane, Beograda, Zagreba i Slita, nas -etrdeset i pet, da bi na jedinstven na-in, po prvi put u istoriji, razmenile iskustva.

Da bi kroz ovaj susret oja-ale odnose i lezbejsku solidarnost me|u nama.

Da bi probudile i izdiskutovale znanja lezbejskih i feministi-kih teorija.

Da bi podr`ale nove inicijative organizovanja lez bejki, pogotovo u mestima gde ih jo{ nema.

Tokom ovih { est dana, slu{ ale smo jedna drugu, -ule smo razli-ita iskustva o kompleksnosti lezbejske egzistencije u hetero-patrijarhalnom dru{ tvu. Nije bilo lako, bilo nam je divno.

Radile smo kroz radionice, { to je mnogima od nas pomoglo da se ohrabre u svojim lezbejskim identitetima kako bi osna`ile svoj privatni `ivot i politi-ke aktivnosti.

Pokazalo se da smo prevazi{ le nacionalne i dr`avne granice i susrele se kroz iskustva na{ ih lezbejskih egzistencija.

Potvrdilo se da je mr`nja prema lezbejkama, legitimizirana kroz dru{ tvene, dr`avne i kulturne institucije, isto tako deo na{ eg li-nog `ivota; i da je oslobo|enje od homofobije proces u kome smo potrebne jedna drugoj.

U sred { ume, vri{ tale, pjevale, igrale u`ivale

Dogovorile smo se

- da } emo me | usobno sara | ivati, jer to ` elimo
- da } emo nastaviti sa susretima, svake godine
- da } emo raditi na lezbejskoj vidljivosti, na svakom mjestu
- da } emo podr`avati jedna drugu u osnivanju no vih grupa i drugih politi-kih aktivnosti u promociji lezbejskih ljudskih prava
- da } emo podr`avati jedna drugu u re-kreiranju lez bejskog svjetskog pokreta
- da } emo formirati feministi-ko-lezbejsku radnu gru pu koja } e analizirati politi-ke sisteme dr`ava biv { e Jugoslavije i razraditi plan akcije za uspo sta v ljanje gra | an ske jednakosti lezbejkama.

Va`no nam je da smo razli-ite i da nosimo hiljadu normalnosti s kojima menjamo svijet

ogledalo
 `ena uz mene
 `ena uz tebe
 prihajanje

UTISAK

"Te{ ko je u par re-enica napisato ono { to ose} am. Ne znam, mo`da ja nisam pravi izbor za pisanje iz ve{ taja. Do sada nikada nisam pisala izve{ taje, ali eto i to je promena koja je nastupila nakon Slovenije. Misli su mi jo{ uvek u haosu, ali se trudim da se vratim u neko mirnije stanje.

Sve je po-elo kao predlog na papiru, a pretvorilo se u divan san, tj. u ne{ to { to je za svaku od nas i u svakoj ostavilo dubok trag.

Moram po-eti od samog po-etka, jer me je strah da } u ne{ to propustiti. Najhrabrije od vas } e verovatno uspeti sve ovo da pro-itaju do kraja, a one koje su bile u Sloveniji, pro{ le su trening samnom, tako da im ovo mo`e biti i zanimljivo.

Posle silnih problema sa paso{ ima i vizama, na{ le smo se ispred hotela Park, da bi krenule u Sloveniju. Sve smo imale tremu pred put, a ja po najvi{ e jer do sada nikada nisam imala paso{ , a ni iskustvo sa prelascima preko granice. Ali kada smo kona-no u{ le u autobus i krenule, moj strah je svakim kilometrom postajao sve manji. Nalazila sam se u grupi lezbejki, koje nisam najbolje poznavala, ali samo njihovo prisustvo davalo mi je sigurnost.

Na svakom zaustavljanju autobusa od strane nekih -udnih vojnih lica, shvatila sam da smo mi ustvari celina iako se ne poznajemo. Sve vreme smo se dr`ale zajedno, ta koli-ina energije nas je prevela preko svih granica, { esnaest sati puta su pro{ li kao da smo samo par sati putovale. Zahvaljuju} i nekim lezbejkama, koje su neprekidno ne{ to pri-ale, komentarisale i jele, jele najbolju { trudlu od oraha, koja je i nakon { esnaest sati puta bila topla.

Na{ le smo se u Mariboru. Neke od nas su odmah krenule da igraju ko{ arku, a ja sam i dalje pri-ala i jela { trudlu. Zatim su se pojavile na{ e doma} ice. Do{ le su da nas, prebace kolima i shvatile da imamo toliko stvari da ne samo da ne} e mo} i da nas prebace ve} da ni na{ e stvari ne} e stati u kola.

Moram da napravim malu dramsku pauzu, da bih opisala jedan od najbitnijih doga| aja sa puta. Do{ le smo do podno`ja Pohorja i saznale da se na Pohorje najbr`e sti`e `i-arom, koja je najbezbedniji prevoz iako stara -etrdeset godina. Sve je to bilo super, ali su na{ e doma} ice zaboravile da nam uka`u na par "sitnica", da: u gondolu staju samo -etiri osobe, da se penjemo na nadmorsku visinu od 1000 m i da ne gledamo dole. Prvih par minuta je sve bilo ok, a onda smo krenule da se penjemo. Meni su se odsekle noge, ali zahvaljuju} i mojim saputnicama, koje su mi dale podr{ ku, taj deo puta sam pre`ivela. Kad smo kona-no stigle na -vrsto tle, spontano sam krenula da se grlim i pozdravljam sa svima njima.

Kada smo stigle do na{ eg kampa, ve} je bilo kasno popodne. Sme{ tene smo po bungalovima, a

one zimogro`ljive u hotel.

Posle super ve-ere bile smo na zvani-nom upoznavanju plana i programa. Podeljene su nam skripte sa ta-no odre|enom satnicom, ustajanja, doru-ka, ru-ka, slobodnog vremena i radionica. Kasnije smo, uz pomo} liderki sve to malo istumbale onako kako nam svima odgovara (pevale smo i igrale pod njihovim prozorima, tako da ni one nisu mogle rano da ustaju).

Slomljene od puta i uzbu|enja, neke od nas su oti{ le na spavanje, a neke su pravile zabavu. Ja sam tu no} prespavala, ali sam zato na sve ostale stizala. Ni sama ne znam odakle nam tolika snaga i energija, da nisam ni{ ta rekla, da nije postojala jezi-ka barijera, da nas je bilo sa svih strana i sve smo jako dobro komunicirale i funkcionisale kao da se znamo oduvek. Ne nismo se znale oduvek ve} smo se savr{eno ose}ale. Jedna moja nova prijateljica mi je jedne no} i rekla:"Ne{ to kao da nije uredu sa ovim zvezdama iznad Pohorja. Tu iznad nas i oko nas struji neka struja, struja lezbejske snage", kad ona bude -itala neka ne zameri { to je nisam najbolje citirala, ali i ja sam bila puna tog nekog ose}anja, tog dela ravnote`e me|u zvezdama.

Pitale su me svakog jutra: "Kako tako sve` izgleda{ , a nisi spavala ni par sati", ja bih samo slegla ramenima i rekla da ne mogu da zamislim da spavam pa da ne{ to propustim. Bila sam svuda i na svakom mestu, -ak sam aktivno u-estvovala na skoro svim radionicama. Mislim da je za sve to kriva energija koju smo me|usobno razmenjivale. Oh, kada bih sve ovo { to ose}am mogla da prenesem na papir.

Naravno, taj skup nije mogao da traje ve-no, morale smo da se pakujemo i da krenemo ku}i. Razmenjivanje adresa, sitnih poklona i velikih poljubaca, po neka suuza.Ja sam li-no izbegla velike rastanke, jer sam znala da se moramo rastati da bi se ponovo srele. Toliko sam bila uzbu|ena tim rastancima, da nisam imala mesta u glavi da razmi{ljam o`i-ari kojom smo se spu{tale.

Nas desetak smo bile pozvane u Ljubljanu, kod na{ih novih prijateljica u goste. Ovo moram da pomenem, jer je to u stvari bio nastavak prijateljstva sa Pohorja.

Do Ljubljane smo do{le vozom. Na{e prijateljice su nas sa-ekale na stanici, a onda zagrljaji i poljubci kao da nismo, samo pre par sati, bile zajedno. Povezanost koja se pojavila me|u nama, prerasla je u jaku vezu. Slovenke su bile fantasti-ne doma}ice i trudile su se da ugone svakom na{em hiru i zahtevu, a mi smo htele samo { to i one, da budemo { todue} zajedno.

Jedna prijateljica me je zamolila, da kada budem pisala izve{taj, negde kroz neki deo provu-em jednu poruku, jednoj`eni sa o-ima boje le{nika, da je ne samo zaljubljena veverica, ve} da je ona veverica koja je voli.

Sada mi je opet te{ko jer sve ima kraj pai ovaj izve{taj. Ne mogu vam pisati o rastanku jer }u vas sve opet rastu`iti.

Mislila sam da }e nas sa-ekati neki drugi Beograd, ali se naizgled ni{ta nije promenilo; dekor isti, gu`ve na ulicama, ali mi druga-ije, ja-e unosimo deo snage i energije.

Dr`imo se jedna druge; kada smo krenule jedna o drugoj smo znale samo imena, a vratile smo se kao prave prijateljice.

Be`im u san, jer samo dok spavam sam opet u Sloveniji.

IZVE[TAJ SA LEZBEJSKE KONFERENCIJE ODR@ANE U [TUDGARTU

LEZBEJSKI PROLE]NI SKUP - [TUDGART 1997. godina

Istorijat lezbejskog pokreta u Zapadnoj Nemačkoj

Već dvadeset i pet godina postoji tradicija održavanja lezbejskih skupova. Sve je počelo u Berlinu 1972. godine, na sastanku HAW (Zapadni Berlin). Zabeleženo je prisustvo dvadeset lezbejki, na skupu 1974. god. Na poziv ženske grupe HAW-a, odazvalo se dvesta lezbejki, 1975. god. Te godine aktivistkinje HAW-a su osnovale lezbejsku grupu, pod nazivom LAZ.

Skupovi koji su organizovani od strane LAZ-a iz godine u godinu postaju sve posebniji i postaju tradicija. Tema koja se provlačila i povezivala sve skupove, je Lezbejke u feminističkom pokretu.

1979. godina, Munster

Prvi lezbejski skup, organizovan van Berlina, u provinciji. Nakon ovog skupa dolazi do stvaranja lezbejskih grupa diljem Zapadne Nemačke. Skup je održan u prostorijama Više katoličke škole.

1980. godina, Spielberg bei Karlsruhe

O strategiji lezbejskog pokreta (i drugim temama) diskutovalo je oko pedeset lezbejki.

1981. godina, Berlin

Moto: Lezbejstvo -problem?

Odazvao se veliki broj lezbejki.

1983. godina, Osnabruck

Ovaj skup je okupio oko hiljadu lezbejki

1985. godina, Hamburg

1986. godina, Minhen

1987. godina, Hamburg

Moto: Više akcije u Pokretu!

Okupilo se oko hiljadu i dvesta lezbejki. Predavanje se održalo u Višoj školi za političke nauke

1988. godina, Munster

Moto: Snaga u provinciji!

1989. godina, Frankfurt

1990. godina, Tübingen

1991. godina,

Moto: Lezbejstvo - i šta s tim?

1992. godina, Bremen

1993. godina, Freiburg

1994. godina, Heidelberg

1995. godina, Hamburg

Moto: Coming home

1996. godina, Minhen

Skup je brojao preko pet hiljada lezbejki

1997. godina, Stuttgart

16. maj 1997. godina

Sveanom otvaranju ovogodišnjeg lezbejskog skupa, prisustvovalo je oko dvesta lezbejki. Već i deo stigao je sledećeg dana, na demonstracije. Učesnica predstavnica, srednjih godina, sa naočari na vrhu nosa, obuena u pantalone i sako od tvida, hladna i suzdržana, poelela nam je dobrodošlicu i odmah zatim ukazala na ozbiljnost i važnost organizovanja skupa. Zamislila sam kongresnu salu prepunu žena u poslovnoj garderobi, sa aktnicama, pevačicama, mobilnim telefonima i svim ostalim propratnim detaljima. Mislila sam da ću propasti u zemlju od stida, što sam obula cokolice i ono što ide uz njih. Jedino u čemu sam bila u pravu, maštajući, bila je kongresna sala. Na podijumu su sedele organizatorke i pružale potrebne informacije.

Skup se odvijao na dva mesta; Kulturni kongresni centar (zabavni program, informativni centar, kupaonica, predavanja...) i Viša tehnička škola (menza, spavaonice...).

Za vreme predavanja sa decom bilo je obezbeđeno prenoćište i tu se moguće i u kupaonici, korišćenje kupatila. U vreme predavanja sa decom su radile zasebne grupe.

^uvari i tehni-ari su imali instrukcije da se dr`e po strani i komuniciraju samo sa organizatorkama skupa.

Slede} eg jutra kongresna sala bila je puna materijala za pripremu demonstracija. Me|u nama koje smo pravile transparente, bilo je i izvrsnih umetnica Body art, slikanje i tatu na ko`i.

Demonstracije je pokrenulo preko pet hiljada lezbejki. Demonstriralo se glavnom ulicom [tudgarta. Igra la se samba, udaralo se u bubnjeve, plesalo. Do ga|aj su propratili brojni novinari, fotoreporter, TV stanice. Zaustavile smo se na Trgu. Predstavnice nekih lezbejskih grupa govorile su, podse} ale na na{ a `enska ljudska prava, zahtevale, predlagale... vladama. Meni je najbitniji bio govor lezbejke koja je govorila u ime svih lezbejki koje su majke. Zahtavala je jednake uslove za svoje materinstvo i materinstvo heteroseksualne majke.

Na moju `alost i pretpostavljam drugih `ena van Nema-ke, sva predavanja, video projekcije i radionice su se odvijale na nema-kom jeziku.

Glavna diskusija je bila moto ovogodi{ njeg skupa "Ko m merz i Solidaritat". Pored ove teme diskutovalo se i o:

- Seksualno zdravlje lezbejki (HIV prevencija)
- O `enama, mu{ karcima i svima ostalima
- Sado-mazo kao politi-ki problem
- Nastavnice lezbejke, u-enice lezbejke
- Roditelji jedne lezbejke
- Lezbejke i Crkva
- Briga i solidarnost za lezbejke u starosti

Michela Baetz i Gabi Deunert, prezentirale su svoj rad: @ene protiv seksizma i nacionalizma.

- Odluke Dejton-skog sporazuma
- Ratno okru`enje, problem izbegli{ tva
- Nema-ka spoljna politika prema Jugoslaviji
- Polo`aj `ene, `enska prava u sada{ njoj Jugoslaviji
- @enske organizacije-aktivnost, borba protiv nasi lja

Pored predavanja, diskusija u toku dana i ve-eri odvijao se bogat kulturni `ivot. Brojne video projekcije, pozori{ ne predstave, kabare, pantomima, koncerti.

UMESTO ZAKLJU^KA

Bila sam od onih lezbejki koje se ne interesuju za @enska ljudska prava, dok se nisam na{ la me|u pet hiljada lezbejki, u struji demonstracija za Dostojanstvo.

Kada sam po-ela da pri-am o svojoj grupi, tada sam i osetila { ta zapravo zna-i moje prisustvo ovde. Jedina borba koju sam do tada vodila je borba za sopstveni lezbejski identitet. To me je porazilo. Mislila sam samo na sebe a, sada predstavljam neke druge `ene, pri-am njihove, na{ e pri-e.

ILUSTROVANI IZVE[TAJ IZ PEKINGA 95, "IV SVETSKA KONFERENCIJA @ENA"

LEZBEJSKO FEMINISTI^KA ORGANIZACIJA U IZRAELU

CLAF

CLAF su osnovale lezbejke feministkinje 1987. god, radi postizanja beneficija za lezbejske i feministkinje u Izraelu. Do sada CLAF je inicirala dru{tvene aktivnosti u Tel Avivu, Haifi i Jerusalimu. Trenutno CLAF broji oko 500 -lanica. Kroz razli-ite aktivnosti nagla{ava kombinovanje feministi-ke ideologije i lezbejskog `ivotnog stila.

Glavni ciljevi CLAF-a su:

- formiranje lezbejsko feministi-ke zajednice i kreiranje ranje sigurnog okru`enja koje podr`ava lezbejke i njihove porodice.
- političke aktivnosti koje imaju za cilj da promene mi{ljenje i stereotipe o lezbejkama i `enama generalno u dru{tvu. CLAF stremi ve}oj jednakosti u svim aspektima `ivota
- CLAF radi u kooperaciji sa Udru`enjem gejeva, lezbejki i biseksualnih osoba. Predstavnice CLAF-a predstavljene su Upravnom odboru za gejeve i lezbejke u Izraelskom Parlamentu u naopćtini Tel Aviv.
- CLAF tako|e u-estvuje u uobičajenim feministi-kim aktivnostima, u-estvuje u organizovanju godišnjih feministi-kih konferencija i saraduje sa svim feministi-kim grupama {irom Izraela.
- Aprila 1995. godine CLAF je organizovala okupljanje {irom nacije na kom je bilo odlučeno da }e se CLAF zavedi kao organizacija koja neprofitira, i da }e nastaviti svoju javnu aktivnost. Sa rastu}im brojem novih -lanica osna`uju se na{e javne aktivnosti zalaganjem za prava jednakosti i omogu}ava nam da razvijemo na{e dru{tvene i kulturne aktivnosti u `ivotnom okru`enju koje nas podr`ava.
- Juna 1995. godine CLAF je organizovala sudbjenje povodom usvajanja deteta od strane nebiološke majke u lezbejskoj porodici. To je bio prvi put da je ovakva tema bila u medijima i da je privukla veliku pa`nju.
- Januara 1997. godine CLAF je podnela tu`bu Vrhovnom Sudu, protiv ministra obrazovanja, zato {to je za branio emitovanje televizijskog programa koji je saradivao sa lezbejskom i gej omladinom. Sud jo{uvek nije doneo kona-nu odluku, ali je nalo`io ministru obrazovanja da odobri emitovanje programa uz dodatak panela eksperata. Ako ministar ne bude izvr{io sudski nalog Sud }e doneti svoju kona-nu odluku, a oslanjaju}i se na diskusiju, izgleda da }e Sudije odlu-iti u na{u korist.
- Maja 1997. godine CLAF je organizovala prvu lezbejsko – feministi-ku konferenciju. Pet stotina `ena je u-estvovalo sa raznim radionicama, prvim lezbejskim {ou programom, ko{arkom i dr.
- Upravni odbor CLAF-a -ine dvadesetpet `ena podeljene u tri odbora.

AKTIVNOSTI ZAJEDNICE :

Iniciranje dru{tvenih i kulturnih aktivnosti za lezbejsku zajednicu odvija se kroz:

1. publikacije CLAF HAZAK-a jedinog lezbejsko-feministi-kog -asopisa objavljenog u Izraelu.
2. predavanja i debate
3. zabave i igranke
4. dru{tvena okupljanja, piknici, aktivnosti na ba ze nu
5. podr{ku i osve{ }enost grupe

ODNOSI U JAVNOSTI

Uspostavljanje odnosa sa javnošću ima za cilj proširenje svesti u vezi lezbejskih tema putem:

1. seminara i konferencija, konferencija za savetnike u vojsci
2. saradnja sa akademskim obrazovnim institucijama koje podržavaju istraživanja i obrazovne programe
3. javnih događaja i odnosa sa javnošću

PRAVDA I ZAKON

Promovisanje lezbejskih prava:

1. iniciranje progresivnog zakonodavstva koje ohrabruje političke lobe u Izraelskom parlamentu
2. saradnja sa drugim pokretima koji zastupaju slične programe
3. podnošenje zahteva za razmatranje problema vezanih za diskriminaciju nad ženama i lezbejkama kao što su: usvajanje dece od strane lezbejskih roditeljki, odo bravanje alternativne inseminacije neudatim ženama, a da pri tom ne trpe diskriminaciju.

^LANSTVO CLAF-a:

"Svaka žena koja se identifikuje sa programom CLAF-a dobrodošla je da se pridruži organizaciji ili da je podrži. Kao članica CLAF-a pozvana si da aktivno učestvuješ u odlukama koje se donose na okupljanjima CLAF-a; da dobijaš CLAF magazin po nižoj ceni i da dobijaš informacije. Održavaju i svoje regularne aktivnosti. Da biste takođe primiti člansku kartu sa kojom možete imati pravo na razne popuste u lezbejskom prijateljskom establišmentu, i listu zanimanja stručnjaka u zajednici."

U toku našeg boravka u Izraelu prisustvovala smo velikom sastanku, liderki CLAF-a iz celog Izraela, koji se održava jednom mesečno. Održava se predavanje o sistematizovanju organizovanju grupe u cilju postizanja što veće efikasnosti, po čemu su razmatrale osnovne ciljeve svoje grupe, problematiku ogranaka CLAF-a, izveštaj o tekućim zbivanjima od kojih je najbitniji odgovor Parlamenta na već podneti zahtev za usvajanje dece od strane nebiološke majke u slučaju smrti biološke majke, koji sada još nije saopšten. . .

U najužem centru Tel Aviva nalazi se lezbejski i gej bar HESHE, u kome se dele flaeri za sve lezbejske i gej: zabave, manifestacije i koncerte. . . Bar je izuzetno dobro opremljen, celokupno osoblje i obezbeđenje lezbejske i gejevi. Muzika, enterijer, ljudi čine da atmosfera bude fantastična.

Bile smo pozvane i na najveću u lezbejsku žurku, koja se održava jednom mesečno u Jafi. U gostima smo ugledale Skin, liderku, pevačicu i gitaristkinju, po značajke brižanske grupe Skin Anansie. Upoznale smo se sa njom i proglasile. Iskoristile smo priliku da joj kažemo da je omiljena meštinu Beogradskim lezbejkama, a ona nam je rekla da za iduću 1998. godinu planira dolazak u Jugoslaviju. Po zvala nas je na svoj koncert koji se održavao sutradan uveče.

Dajk ekipa sa žurke, iz Jafe preselila se na koncert i preplavila prve redove u sali u centru Tel Aviva. Ene ruginim nastupom, Skin je oduševila publiku. Devojke su vrištale, hrlile da je dodirnu, kulminacija je bila kada su joj bacile crne cipke gajice. Podigla je gajice sa stejdžom uz smešak, svima je pokazala šta je dobila, i rekla: Ovo su još jedne za moju kolekciju"; zadenu ih za pojas i sledeću pesmu posvetila ženama koje vole žene. Tokom celog koncerta simulirala je lezbejski seks, najviše je eksponirala svoj dugačak jezik, lizala prste jedne devojke iz prvog reda, bacila se u publiku i za malo da odsluša svoj koncert iz publike bez pantalona, jer je devojke nisu puštale. Temperatura u sali je rasla, nismo joj dale da završi koncert. Izašla je na dva bosa...

E. L & JELENA LABRYS

Renata Lis

PRVA LEZBEJSKA PRI^A U POLJSKOJ – O NIKOL MILER

Pro{ lo je nekoliko meseci od kada je Var{ avsko Iz danje objavilo knjigu Nikol Miller "To je lju bav" a, na poljski prevela Alicija Buras – najpoznatija po red Milene Moser, { vajcarska spisateljica mla|e generacije, u knjizi razra|uje univerzalnu temu o lju bavi ali na druga-iji na-in – kroz lezbejsku vezu. To je dakle prva knjiga o ljubavi dve `ene u Poljskoj, a istovremeno prilika da ne{ to ka`em o lezbejstvu u poljskoj kulturi.

Odmah na po-etku name}e se pitanje da li o lezbejstvu ili njegovom nepostojanju u Poljskoj? Postojanje le zbejstva u Poljskoj mo`e samo da se nasluti na os novu nekih – uglavnom – statisti-kih podataka.

Prave} i anketu "Lezbejstvo i crkva" Ma`ena Stana srela se sa elementarnim problemom, da li u Poljskoj uop{ te ima lezbejki? "Bili bismo kao zemlja, dosta interesantnih hirova prirode, ako bi u na{ ojoj populaciji procenat lezbejki, bio manji nego naprimer u Americi, Danskoj ili Nema-koj", ka`e Stana, odgovaraju} i na to pitanje i zaklju-uje da ih sigurno ima. Me|utim ni u op{ toj ni u homoseksualnoj kulturi, one ne postoje. O lezbejskom odnosu se prakti-no ne govori. Re- ho mo se ksualizam koristi se uglavnom kao sinonim za lju ba v nu vezu izme|u dva mu{ karca. U -emu je problem? Za{ to u poljskoj literaturi imamo "Velike Homo se ksua liste" na -elu sa lva{ kjevi-em i Gambravi-em a ne mamo "Velike Lezbejke"?Za{ to Agnje{ ka Holand ilu struje homoseksualni odnos kroz vezu dva mu { karca? Za{ to publikacije koje se bave pitanjem ho mo se ksualnosti u Poljskoj ure|uju uglavnom mu { karci? Za{ to ni{ ta ne znamo o lezbejskoj tradiciji u poljskoj kulturi?Za{ to ni{ ta ne znamo o lez bejskoj seksualnosti?

Neko bi ovde mogao da zaklju-i da su to pitanja podjednako apsurdna kao pitanje za{ to Poljska nije Francuska ili ^e{ ka. Mo`da, ali ja sam ipak pomalo ogor-ena na Izabelu Filipiole. Ona je u pri-i "Per{ ing" (Vreme kulture) napisala da vi{e ne voli `ene, umesto da ispri-a koliko ih zaista voli. Za{ to?

Razlike u okviru na{ e kulture, izme|u geja i lezbejke, kao i moda mu{ kog homoseksualizma u Poljskoj, koja je u porastu zadnjih godina, uz podr{ ku liberalnog dela stanovni{ tva, je dokaz da nepostojanje lezbejki u savremenoj poljskoj kulturi nema ni-eg zajedni-kog sa obi-ajem, tabu temom ili kategorijom seksualne devijacije. Ako `elimo da re{ avamo problem tog bitnog "nepostojanja" treba da zaobi|emo prostor polemika izme|u sve{ tenstva i antisve{ tenstva, o na-inu razume vanja ljudske seksualnosti, a koji zauzima puno vremena u medijima i puno mesta na{ ih knji` ara. Zao bi lazimo dakle takve publikacije, kao pre{ tanpane iz "Co mmentary" -lanak Marorje Rosenberg "Kako su izmislili homoseksualistu" u kome autorka upore|uje homoseksualnost sa manijakalnim i paranoidnim psihozama ili { izofrenijom, a homoseksualca sa alkoholi-arem ili narkomanom da bi proizvela kontraverzne i { okantne zaklju-ke kao "religija daje -oveku pravo izbora { to se ti-e seksualnog opredeljenja". Dalje proizvodi tezu da je homoseksualnu manjinu izmislio krug liberalnih ideologa, da bi time ostvario odre|ene po liti-ke ciljeve.

Takav paranoi-an stav Rozenbergove mo`e odli-no da poslu`i za osporavanje u ostvarivanju bilo kakvih homoseksualnih prava i okviru demokratskog dru{ tva.

Slede} a publikacija koju treba da zaobi|emo je knji ga Richarda Woodsa "O ljubavi koja nije smela da iz go vori svoje ime", a koja se pojavila 1993. g. na Var{ avskom Sajmu knjige. U svom radu autor predstavlja homoseksualnu osobu (mu{ karca) kao "rtvenog jarca" u dru{ tvu, uznemirenom seksom. Taj "rtveni jarac" je svetim nadahnut, i ima zadatak da spa{ ava seksualnost u dana{ njem dru{ tvu. Te dve publikacije mogu biti tema za razmi{ ljanje ili diskusiju ali one ne tretiraju problem koji je tema ovog teksta.

Kako sam radije naglasila ne radi se o tome da ko n zervativni deo publicista i politi-ara, crkva ili

dru{ tvo diskrimini{ u lezbejke – one jednostavno u na{ oj kulturi ne postoje za razliku od gejeva.

Koji su uzroci toga?

Postoji nekoliko pretpostavki (ozbiljni nau-ni ra dovi na tu temu ne postoje jer anketa koju je Ma`ena Stana uradila na osnovu trideset -etiri anketirane oso be ne mo`e se tretirati ni ozbiljno ni nau-no).

Prva bi mogla biti slede} a– lezbejstvo je manje, dru { tveno ru{ enje nekih kulturnih uzora za razliku od mu{ kog homoseksualizma. Karakteristi-ne `enstve nosti u patrijahalnoj kulturi su ne`nost i emotivnost. U ljubavnoj vezi dve `ene one su jo{ vi{ e eksponirane i to nikoga ne iritira. Kada se dve `ene na ulici grle i ljube, to mo`e da se stavi u neki okvir kulturnih normi. Me|utim takvo pona{ anje dva mu{ karca izazva} e odmah komentare i reakcije, jer oni naru{ avaju kulturnu normu mu{ kosti. Dve devojke koje su stalno zajedno ne privla-e ni-iju pa`nju ali intenzivno dru`enje izme|u dva mladi} a, izazva} e u najboljem slu-aju podrugljiv sme{ ak.

Gore navedena pretpostavka mogla bi biti osporena. Lezbejska veza osloba|a `enu (ne govorim o ve{ ta-koj oplodnji) najvi{ e u na{ oj kulturi cenjene uloge supruge a iznad svega majke. Lezbejka gubi na taj na-in tako sna`no nagla{ avanu, u na{ oj kulturi, `enstvenost. Da li `ena mo`e da napravi drasti-niji prekr{ aj? Za{ to onda taj prestup ne izaziva gromove u { tampi i ostalim medijima?

Slede} u pretpostavku o nepostojanju lezbejki u na{ oj kulturi, mogla bi se proizvesti iz romanti-ko – katoli-kog stereotipa na temu `enskog erotizma – `ena nije telesno bi} e a seks je stran njenoj prirodi i mo`e sa mo da je kompromituje i uprija. Prisustvo takvog ste reotipa u dru{ tvenoj svesti ne nalazi vezu izme|u le zbejstva i seksa dok u odnosu dva mu{ karca, seks je do minantan. Lezbejke su oslobo|ene prezira po toj osnovi jer ih { titi predrasuda o `enskoj aseksualnosti.

Tu bi smo mogle postaviti pitanje { ta se de{ ava sa suprotnom, i mo`da ja-om predrasudom o `eni kao izvoru neobuzdanog, i tako opasnog, za mu{ karce, erotizma. Tu se pojavljuje Eva, Saloma, Fem total, gre{ nica `ena koja je posrnula. Niti je Adam tako -ist i bezgre{ an i naivan niti Eva tako gre{ na i opasna, ipak snaga takvog stereotipa ose} a se na svakom koraku.

U na{ em javnom `ivotu poput horor filma, stalno se pojavljuju scenarija o ukro} enju `ene i usmeravanja ka jednoj svetoj i ispravnoj ulozi supruge i majke, koja "trpi" seks radi op{ teg dobra t. j reprodukcije. @enstve nost je tu razapeta izme|u dva stereotipa: Majka Poljakinja i Gre{ nica. Nije mi ipak jasno za{ to bi u tom kontekstu stereotip Majka Poljakinja vi{ e odgovara lezbejkama, kada one nisu majke (ako opet izu zme mo ve{ ta-ku oplodnju ili decu iz prethodne heteroseksualne veze).

Kao slede} i razlog za{ to se o lezbejkama ne govori u na{ oj kulturi, mogle bismo navesti i njihovu neorganizovanost. Mo`da to proisti-e iz dru{ tvenih pote { ko } a u procesu prelaska na demokratiju ili u dosada{ njoj nesamostalnosti i -e`nji za bri`nom domovinom koja poput majke, odgonetne sve potrebe svojih gra|ana. Za{ to onda u istim uslovima mu{ karci uspeavaju da se organizuju? Sigurno se neradi o nesposobnosti `ena da oforme i odr`e strukturu jedne grupe ako znamo da su za vreme ratnog stanja, odl-no organizovale ilegalu a, danas rukovode mnogim preduze} ima. Razlog bi mogao biti sasvim drugi. Na `ene se vr{ i jak pritisak koji proisti-e iz nekih obi-ajnih normi. @ene koje se nisu udale izlo`ene su stalnom pritisku, koji bi trebao da joj nametne tradicionalnu ulogu supruge i majke a, slika neudate `ene ima sasvim drugu konotaciju nego slika ve-itog ne`enje. Ve-iti ne`enja ima pravo na slobodan `ivot bez obaveza i pro{ aran kratkotrajnim seksualnim vezama i dru{ tvo ima prema njemu pozitivan stav bez obzira { to je -esto alkoholi-ar i ima ko zna koliko vanbra-ne dece.

Generalno to izgleda ovako: slobodan mu{ karac je dasa i `ivi bez problema, a slobodna `ena je neko -iji `ivot nema smisla, neko -iji se `ivot zavr{ io pre nego { to je i po-eo. Ta nije uspela da upeca mu`a – niko je nije hteo. Neudata `ena u na{ oj kulturi nije nikome potrebna. Ako `ivi sa drugom `enom to zna-i da ima neke skrivane nedostatke i zato nije sposobna da `ivi s mu{ karcem. To su invalidke. Breme takvog dru{ tvenog mi{ ljenja je tako te{ ko da mnoge `ene gu{ e u sebi homoseksualnost i vode "normalan" `ivot pored mu`a i dece. Pritisak koji se vr{ i na `ene u cilju realizacije heteroseksualnog modela veze, name} e zaklju`ak da bi lezbejstvo moglo ozbiljno da ugrozi kulturni model u kojem `ivimo. Da bismo to potvrdile dovoljno je pro-itati -lanak iz aprilskog "Plejboj-a". Tekst "Kraljice jedne no} i" najavljen na naslovnoj strani reklamnim naslovom

"Lezbejstvo – moda". Ve} u prvoj re-enici autor nas uvodi u su{tinu mu{kih strahova pa ka`e: "Ako ti se devojka gubi iz vidokruga i to ne sa tvojim najboljim prijateljom ve} sa svojom prijateljicom nemoj da pani-i{. Nau-nici tvrde da je to samo trenutna moda." U nastavku teksta autor navodi razloge zbog kojih `ene stupaju u lezbejsku vezu. Glavni razlozi su znati`elja, `elja da se uzbudi mu{karac, strah od mu{karca i trenutno odsustvo odgovaraju}eg partnera. U takvim situacijama `ene vode ljubav sa pripadnicama svoga pola (sve je svedeno na seks) ali u su{tini svaka voli da oseti -vrst k. . . ., pa po zavr{etku eksperimenta, vrati}e se nekom tvrdom, {to Markovitz predstavlja kao emotivnu potrebu `ena. Sa njegove ta-ke gledi{ta lezbejstvo je ni{ta drugo nego seksualna novost koju `ene ho}e da isprobaju. Cela njegova argumentacija je potkrepljena izjavama `ena, da sve one u dubini du{e vole mu{karce i same sebi nikada nisu bile dovoljne. Dalje uverava mu{karce da ne mo`e da se desi da im `ene postanu nedostupne, jer im to garantuje `enska priroda. Prema tome, nema mesta panici ni strahu.

Na taj na-in dolazimo do "prisilnog" heteroseksualizma kao politi-ke institucije koju je analizirala Adrijen Ri- u -uvenom -lanku, objavljenom 1980. g. U ovom tekstu Adrijen obja{njava na koji na-in heteroseksualno dru{tvo slu{i interesu mu{karaca i razbija veze izme|u `ena. Te veze Adrijen naziva lezbejskim kontinuumom. Pod taj naziv spadaju ne samo trajne psihoseksualne veze izme|u dve `ene ve} sve nijanse prijateljstva i `enske solidarnosti. One su izvor `enske snage i energije kroz analogiju na vezu sa majkom u detinstvu. Veza sa mu{karcem je veoma bitna i ako za `ene stvara sekundarnu relaciju u stvaranju veze. Eliminisanjem `enske solidarnosti mu{karci su nametnuli heteroseksualni model u stvaranju veze da bi time obezbedili sebi mnoge koristi stavljaju}i sebe u ulogu "staratelja" slabe `ene. Lezbejke u takvom poredku postaju opasne. Obaraju tradicionalnu mu{ku ideologiju i postaju nedostupne "starateljima".

Mogle bismo tu zaklju-iti da je prisilna heteroseksualnost razlog nepostojanja lezbejki u poljskoj kulturi. To je prema Ri- dovelo do ugro`avanja `enskih integriteta i osiroma{enju `enske kulture. To je i razlog da se lezbejstvo predstavlja kao jezgro feminizma kada se analizira problematika dominacije polova.

Kakve je vrednosti i zapa`anja Nikol Miler unela sa svojom knjigom u na{u kulturu?

Saznajemo da lezbejska ljubav sadr{i sva ose}anja koja mi poznajemo. Ni po -emu se ne razlikuje od ostalih ljubavi, a Nikol – glavna junakinja, ne gubi svoju `enstvenost ve} naprotiv pronalazi svoj davno izgubljeni identitet.

Ve} na samom po-etku knjige saznajemo -itavu radnju. Nikol sre}e Veronik (ili obratno, u svakom slu-aju se sre}u) i ra|a se strasna ljubav. Traje -etiri godine mada govore o celom `ivotu. Veronik napu{ta mu`a i ho}e da se razvede. Dve nedelje pre razvoda Veronik ostavlja Nikol i vra}a se mu`u. Doga|aji nisu po re|ani hronolo{ki. To su kratka se}anja, zapa`anja i komentari na temu ljubavi zavr{ene rastankom.

Autorka ne nalazi adekvatne re-i da opi{e seksualni odnos dveju `ena (dve slobodne i ravnopravne osobe) te nema detaljnih opisa tog -ina ali se}anja na izgu bljenju ljubav pro`eta su jakim emocijama.

Nikol Miler ka`e: "Se}anja imaju vrata koja se ne usujem da otvorim. Na{e uzdahe dok smo se valjali, dlanove, umorne od milovanja, na mokrim i vru}im telima, pogledi {iroki kao prostranstvo – negde sve to ose}am, ali detaljnija rekonstrukcija detalja, izazvala bi bol koji bi me ubio. U ljubavi je stra{no to {to je voljena osoba u nama, postaje deo nas i ne mo`eno je istrgnuti ne odri-u}i se sebe. Ona me je ostavila i deo mene odnela je sa sobom.

prevela MARTA SKAVJAN] IK

LEZBEJKE I KANCER

[okiraju} e -injenice o `enama i raku
Pamflet "The Mautner Project"-a

Statistike "National Cancer Institute"-a, 1990. Godina:

1. Svaka tre} a `ena u `ivotu dobija rak.
2. Rak plu} a je najve} i uzrok smrtnosti me|u `enama obolelih od raka.
3. Svaka deseta `ena dobija rak dojke.

[ta dovodi `ene u rizi-no stanje?

PU[ENJE

Pu{ enje cigareta je direktno povezano sa rakom plu} a, i pove} ava rizik za druge tipove raka.

PORODI^NA ISTORIJA

Istorija raka u porodici pove} ava rizi-nost.

REPRODUKTIVNA ISTORIJA

Najraniji period mladosti, prvi poro|aj nakon tri desete, i kasna menopauza pove} avaju rizik.

DIJETA

Punomasne, low fiber dijete pove} avaju rizik. Rizik se tako |e pove} ava velikom kila`om.

SOCIJALNOEKONOMSKI FAKTORI

U proseku, `ene zara|uju manje novca nego mu\$ karci, i u manjoj su mogu} nosti da obezbede sebi regularnu medicinsku negu. Dok tradicionalno brinu za druge, `ene uglavnom zanemaruju njihove sopstvene zdravstvene potrebe. Oboljenje raka prona|eno u kasnijem stadijumu mo`e biti mnogo opasnije.

STAROST

Sa godinama rizi-nost se pove} ava.

DA LI SU LEZBEJKE RIZI^NIJE?

Lezbejke manje tra`e zdravstvenu za{ titu zbog neugodnosti javnog izja{ njavanja (coming out-a) pred zdravstvenim radnicima.

Lezbejke neuobi-avaju posete doktorima, radi rutinskih ginekolo{ kih usluga, kao { to je kontrola ra|anja i pre-natalna nega. Stoga, manja je verovatno} a za lez bej ke da obole od raka, otkrivenog ranije, u izle-ivom stadijumu.

U slu-aju raka dojke, materice i jajnika, rizi-nost za lezbejke je pove} ana, zbog manje verovatno} e ra|anja pre tridesete, ako uop{ te do|e do ra|anja.

Lezbejke su mnogo direktnije pogo|ene, zato { to `e ne sporije sti-u mo} i nemaju beneficije od pretpo stavljenih zdravstvenih osiguranja.

ZA[TO JE THE MAUTNER PROJECT, JED NA SPECIJALNA ORGANIZACIJA ZA LEZBEJ KE OBOLELE OD KANCERA?

Svakoj `eni, oboleloj od kancera, je potrebna po d r{ ka.

@ena i njena familija, moraju se navesti na te{ ke od luke (na komplikovanu medicinsku proceduru) prilikom suo -avanja sa kancerom, i biti upoznati sa mo gu} no{ } u tragedije. Ti pritisci mogu paralizovati, -ak i najsna` nije `enine sposobnosti da tretira i najjednostavnije `ivotne izbore.

Roditelji, lezbejki obolelih od kancera, kao i oni koji ih neguju, moraju biti konfrontirani sa dodatnim ishodima, koji mogu sve vi{ e da komplikuju i frustriraju njihove `i vote:

- Lezbejke mogu da nai|u na nerazumevanje medicinske profesije, zbog njihovih posebnih potreba kao lezbejki.

- Medicinsko osoblje konstantno mora biti pod se } ano, da bi trebalo sa partnerkom obolele lezbejke, da napravi sporazum o pro{ irenju prava i po{ tovanja, koje u`ivaju samo heteroseksualni

supru`nici. Ovo je za morno -ak i za naj otvorenije (out) lezbejke.

– Poslodavci mogu da poreknu lezbejsko partnerstvo, i ukinu finansijsku pomo} , koja je ina-e namenjena tradicionalnim bra-nim parovima.

– Porodica i saradnici mogu da ne zbrinu obolelu lez bejku, kao { to bi zbrinuli `enu koja se uklapa u tradicionalni sistem.

@ene iz organizacije "The Mautner Project" razume ju jedinstven pritisak spolja, potrebe lezbejki obolelih od kancera, njihove partnerke i one koji se brinu o njima. One obezbe|uju usluge i podr{ ku.

SAMOKONTROLA GRUDI

Kontrola se preporu-uje -etiri ili pet dana po za vr{ etku menstruacije. Cilj provere je da same utvrdimo da nije dolazilo do promene na grudima, ili ako jeste da bismo se odmah obratile lekarki.

PROVERA POMO] U OGLEDALA:

– Proverite da li su vam bradavice simetri-ne i da li su u istom nivou (normalno je da uvek postoji mala asimetrija).

– Pa`ljivo osmotrite grudi, da nije do{ lo do promena na ko`i. Bradavice ne smeju da budu uvu-ene ili deformisane.

– Nagnite, gornji deo tela, napred, i obratite pa`nju da li se izgled grudi promenio.

PREGLED PIPANJEM:

– Lezite na le|a i stavite pod ruku jastu-e. Dlanom opipavajte svaku dojku (desna dojka – leva ruka i obrnuto). Obratite pa`nju da li ima zadebljanja ili -vori} a.

– Zauzmite isti polo`aj. Pravite ne`ne kru`ne po kre te. Ne morate sna`no da pritiskate s dva prsta, jer se -esto sti-e utisak da postoje sitni -vori} i { to je normalno.

– Opipati prstima ispod pazuha da li su `lezde uve} ane.

prevod: JELENA LABRYS

Ann Ferguson

LEZBEJSKAKULTURA

PRISTUP:

Univerzalni kros, kulturni identitet u odre|enom istorijskom periodu, feministkinje posmatraju kao tri procesa:

1. KONTINUIRANI (nastavlja se, menja, adaptira)..
2. DEKONTINUIRANI (postoji samo u odre |e nom periodu, a zatim se taj koncept raskida)
3. DEKONSTRUKTIVAN (opozicioni, anga`o va ni ji)

DIJALEKTI^KI pristup je sinteza sva tri elementa; { to zna-i da kultura zavisi od sistema, socijalne dominacije u razli-itim zemljama, klasnih razlika, rasizma, etni-kih razlika...

Ne postoji INTERNACIONALNA LEZBEJSKA KULTURA. Za{ to?

Zato { to je SEKSUALNA ORIENTACIJA jedino { to globalno povezuje sve lezbejske zajednice i kulturu, a ne politi-ka borba / po{ to se politike razlikuju.

Prisutan je DISKONTINUITET u sestrinstvu zato { to nismo INTEGRISANE (spojene). Dakle DEZINTEGRACIJA unutar grupe je prvi problem koji one mo gu}ava stvaranje Internacionalne lezbejske kulture.

Postoje razli-iti koncepti kulture, radi { ireg sagledavanja, i postoji sistem razli-utih elemenata u kulturi.

OP[TA DEFINICIJA KULTURE: Kultura je zbir ljudskih delatnosti i manifestacija: materijalnih, duhovnih...

FEMINISTI^KA TEORIJA: Postoji univerzalna `enska kultura, koja se krije ispod patrijarhalne kulture.

1. Sastavni deo `enske kulture je lezbejska kultura
2. Lezbejska kultura je deo gej kulture.

KULTUROLO[KE METODOLOGIJE odre|uju jednu posebnu kulturu.

3 ELEMENTA kulturolo{ke metodologije (koji su ipak ulovljeni: lokacijom – zemlja u kojoj je sme{tena lezbejska zajednica, vremenskim periodom)..

1. JEZIK I KOMUNIKACIJA
2. ARTAFEKTI (imid` : garderoba, muzika)
3. APSTRAHOVANJE (autenti-nost, izolovana nost)

Argumenti koji govore o nepotpunosti ove metodologije su, zanemarivanje:

- POLITI^KE BORBE
- ZAJEDNI^KIH INTERESA ZAJEDNICE
- UJEDINJENE BORBE
- SOCIJALNE AKTIVNOSTI
- STRUKTURNE POZICIJE INDIVIDUA
- ZAJEDNI^KE IDENTIFIKACIJE...

MODERNA LEZBEJSKO – FEMINISTI^KA TEORIJA je izrasla iz istorijske situacije.

Teorije su kori{ene kao oru|e za lezbejke, feministkinje i gejeve, koji su poku{ali da rekonstrui{u

u i preispitaju postojeće subkulture da bi ih nekako ujedinili u zajedničku kulturu koja je protiv patrijarhata i heteroseksualnih kanona. Urađena je retrospektiva, preispitivanje istorije.

DISKONTINUITET:

Osamdesetih godina tri procesa (kontinuirani, dekontinuirani, dekonstruktivan) su stavljeni u debatu.

RICH:

1. Definicija "LEZBEJKA" mora neophodno da vredi koncept "LEZBEJKA", na način koji oslobodi ovaj koncept od klasičnih asocijacija tipa: devijacije, greha, psihičkih poremećaja, psihoze, neuroze i sl.

2. Definicija formulisana tako da se formira lezbejska istorija, znači prikupiti podatke, dokaze o postojanju lezbejki kroz istoriju; napraviti ISTORIJSKU HRONOLOGIJU.

3. Termini neophodno moraju da podrazumevaju (sadrže) elemente otpora prema institucionalizovanim nametnutim heteroseksualnim vrednostima.

ANN (komentar):

Ne može biti govora o formiranju lezbejske istorijske hronologije, zato što su kroz istoriju uvek postojale samo ŽENE KOJE VOLE ŽENE, a nema ni govora o OSLOBODAVNOSTI. Pokret otpora, politička borba do sada nije postojala. KONTINUITET LEZBEJSKE KULTURE, kao teorijskog metoda iz tog razloga ne može da postoji, jer nema praktičnog otpora prema heteroseksualnosti, i zavisnosti od muškaraca. GEJ KONTINUM zavisi od socijalnih, društvenih uslova. Žene koje vole žene izazivale su samo negativne reakcije, jer je u prvom planu bila njihova SEKSUALNOST, a ne duhovne vrednosti; i agresivne su prema muškarcima.

LEZBEJSKI AKTIVIZAM mora biti odvojen od heteroseksualnih žena i gej muškaraca.

PRIMER:

RADIKALNE LEZBEJKE

Radikalne lezbejke su za KONTINUITET I LIBERALIZACIJU. Za apsolutno su odvajanje od gej muškaraca, pošto su i oni muškarci i njihova kultura ume da bude strašno homofobna.

ESENCIJALISTIČKI su orijentisane. U biološkom smislu žene imaju superiornije vrednosti od muškaraca i da zbog toga imaju ekstremnu prednost na SAMOIZBOR (svaka žena da izabere da bude lezbejka). Ba zira se na njihovu stranu da žene mogu da razvijaju LIČNE VREDNOSTI superiornije od muškaraca. Žene ne moraju podhitno da se apsolutno izoluju od muškaraca da bi razvile superiorniju, liberalniju žensku kulturu.

LEZBEJKE KAO DESTRUKTIVNA KATEGORIJA

Termin "lezbejka" podrazumeva destruktivne terminološke konotacije.

Pr. Lezbejkom se može nazvati svaka žena koja ima negativan stav prema heteroseksualnim normama.

– U etničkoj grupi u kojoj dominiraju muškarci se termin "feministkinja" suprotstavlja patrijarhatu, dok je termin "lezbejka" u istorijskom diskontinuitetu.

– U istoriji kapitalističkih društava javljaju se pro i kontra u vrsti ekonomske organizacije.

1) Otvorena seksualnost, uvodi nove vrednosti koje postaju korisne za postojeće.

2) Df. Društveno-ekonomske formacije u jednom momentu novih društveno-ekonomskih i kulturnih odnosa, postojeće snage i vrednosti postaju korisne, stvaraju se nove vrednosti i to je momenat kada dolazi do KULTURNIH PROMENA I REVOLUCIJA.

SAPFA

Diehl I 1

Molitva Afroditi za ljubav i naklonost neke u-enice

Ve-na Kipranko, s raznoblesnog trona,
ve{ to -edo Zevsovo, molim ti se:
gor-inom ne re`i mi, groznim bolom
strast, ti Gospo|o

Ve} do|i kao { to si nekad davno
i s konca nigdine glas moj slu{ ala,
dom o-ev sjajni namah napu{ tala
zlatotkan. I{ la

Si zapregom. Divni su te nosili
hitri vrapci nad zemaljskom tamninom,
tuku} zrak nebeski mnogokrilno kroz rasek praznine.

Slutim te.Sti`e{ , zar ne, ti bla`ena!
Znam ti lice ve-ne nasmejanosti.
Pita} e{ me valjda opet: { ta mi je
te opet zovem,

[to mi srce tako gromko, burno
kipti? I tra`i} e{ : "Kog Omamom da
sapnem, sklonim k tebi najdra`a? Ko te
Sapfa, ranjava?

Jer iako be`i, brzo } e sti} i,
i kad dar ne prima, ponudi} e ga,
bez sklonosti hitro sljubi} e se -
i nehotice"...

Do|i mi, dakle, sad mu-nine skrati!
^emu brige, kad dovr{ i} e{ ba{ ti
gde du{ a mni svr{ etak. Ti mi, stvarna,
budi za{ tita.

(knjiga prva)

Diehl I 2

Agala se udaje. Ova pesma posvećena je njoj.

Onaj tvoj božanstvu je valjda
sličan, jer premda -ovek je, spram tebe
sedi, zvuk govora umnog tvog ipak
sluša i taj smeh...

Da, smeješ mi se -eznutljivo, i to
mi najzad kida srce u prsima.
Znaš li: ma i na tren da te gledam ja,
glas gubim istom;

Onemijezik moj, nejakim telom
svim, puti mojom oganj hita ludi,
oba oka moja ne vide, a sluh
gubi mi, gubi.

Gorki znoj obliva me, drhtim, Draga,
u stranoj groznici. Sve a sam poput
travke, a vidim da bujna umirem,
Agala, baš sad.

Kad sve je patnja, kad odlazi ona.

...

(knjiga prva)

Diehl I 96

Sejanje na u-enicu što je Sapfin internat napustila.

(Sena je prišla, apu u i:)
"elela bih da sam mrtva."
Na rastanku duž u je isplakala,

I dodala istim tonom:
"Da strana nas je pogibelj
stigla, Sapfa, odlazim mimo volje"...

Na to sam joj kazala:
"Zbogom i sejanje me se,
jer znaš da stobom smo srodne bile sve.

Ako neješ, seti u te
svega što zaboravljaš ti:
mekote divne, milja protivljenog.

Vence mnogih ljubica
i pletiva ručica
(kosu) moju stavljala kao zalog.

Ven-i} maj-ine du{ ice
na mirisnu put si svoju
spu{ tala, ljubavi ga prinosila

Mnoga su obilna ulja,
kadi kraljevski rasko{ ne,
zlatokosu ti glavu pomazale.

Koliko si (samo sa mnom)
bila, kraj (uzglavlja) sve` a,
(u postelji nam) `udnjom odi{ u} i.

Ko bi te se (stideo), kad
(posve} enje tvoje) nije
trajalo tek -as? Vid(im te, sti`e{ li –)

(Dom tvoj) svetili{ te nije"..

(knjiga peta)

Napomena:

U zagradama, na mestima gde je rukopisna tradicija ostavila samo metri-ki raspored, nalazi se ono {
to se prevodiocu u-inilo najpodesnijim. U poslednjih sedam stihova u{ lo se u dublju rekonstrukciju.

Diehl I 6

()Do|i Kipranko,
dra`esno naspi u zlataste kupe
nektar pome{ an s na{ im veseljem
(kao peharnik).

(knjiga prva)

Diehl I 94

Trag su zvezde zaklonile, sve Plejade. Pono} je, dob
no} na u mimohod stupa. Sama sam, po-ivam i bdim.

(knjiga peta)

Diehl I 114

Mila mati, nemam snage da tkanje tkam stoje} i:
Kipranka vita -e`njom me za -edom tim prolama.

(knjiga sedma)

Diehl I 116

Kao jabuka je slatka, { to zri sa visoke mladice,
najvi{ e. Pogledu bera-a jabuka sklonjena je,
-ak ni skrivena – nedohvatna, ne mogu je dosegnuti.

(knjiga deveta)

Diehl I 120

Ve-ernja-o, grabi{ sve { to je sjajna Zora raspustila.
Odnosi{ ovcu,
nosi{ i kozicu, majci dete zove{ .

(knjiga deveta)

Diehl I 152

Devoj-icu divnu imam, kao zlatonosni cvet mi
pupi i telo otvara – Kleiu ljubimicu
za Lidiju svu ne bih dala – nit za milost (ma koju)

...

(svrstavanje u knjige nepotvr/eno)

Diehl I 158

Prah ljupke Timade le`i tu, umrla je pre svadbe,
Persefona primi je u mra-nu lo`nicu (na san).
Po nestanku njenom, devojke su se-ivom gvozdanim
sasekle kose bujne, u dubokoj -e`nji sve.

*Pesme su uzete iz knjige "Gr-ka melika, Sapfa, Alkej, Anakreont, Alkman, Simonid, Ibik",
urednik, i sa gr-kog preveo Aleksandar Gatalica.*

Deo iz prolegomena:

*"Helenska erotska saznanja o jednakosti svih `udnji, o prirodni strasti i dvodomosti na{ eg tela i
du{ e, ostala su povremeno prihvatana i nedovoljno shva} ena – -ak i u na{em veku. Pesme iz ovog
izbora padaju u vreme razvijene eroti-ne misli u Helena, pa ga otud ne treba shvatiti samo kao
zbirku ljubavne poezije ve} i kao svojevrsni erotikon, ud`benik slobodne, -iste i nesputane ljubavi.
^itaoci nesprenni da prihvate svaku `udnju, ako ne kao svoju, a ono kao ne-iju, i-iju, ovu knjigu
neka odmah odbace!*

A. Gatalica

izbor: JELENA LABRYS

D`inet Vinterson

WRITEN ON THE BODY (odlimak)

"Bila si dovoljno oba zriva da ne izgovo ri{ re-i koje su uskoro po stale na{ privatni ol tar. Ja sam ih izgovorila mnogo puta pre, ispu{ taju} i ih kao nov-i} e u bunar `elja, nedaju} i se da } e me u-initi iskrenom. Izgovarala sam ih mnogo puta ranije, ali nisam ih upu} ivala tebi. Davala sam ih kao nezaboravke, devojkama, ali one nisu shvatale. Ne volim da mislim o sebi, kao o neiskrenoj osobi, ali ako ka`em "Volim te", a ne mislim tako, onda, { ta sam. Ho} u li te negovati, obo`a vati, praviti prostor za tebe, popraviti se, zbog tebe, gledati te i uvek videti samo tebe, govoriti ti istinu. I ako ljubav, nije to, onda { ta je.

Kada ka`em "Bi} u ti verna", stvaram nemi prostor van dosega ostalih `elja. Niko ne mo`e ozakoniti lju bav. Njoj se ne mo`e nare|ivati niti laskati. Ona pripada samoj sebi, gluva je na molbe i ne voli nasilje. Sa njom se ne mo`e pregovarati. Ona je jedino ja-a od `elja i jedini ispravni razlog da se odupremo isku{ enju.

Kada ka`em "Bi} u ti verna", moram da mislim uprkos formalnosti, umesto formalnosti. Ako po-inim preljubu, makar samo u srcu, tada sam te jednim de lom izgubila. Svetla vizija, tvog lica } e zamagliti. Mo` da, to ne} u primetiti jednom ili dvaput, mo` da } u se ponositi svojim telesnim izletima, napravljenim u mi slima. Ipak ugasi} u onu jaku iskru, koja sija izme|u nas, onu `elju, koju ose} amo jedna prema drugoj, iz nad svega ostalog.

Rekla si "Ostavi} u ga, jer ljubav prema tebi, svaku dru gu ljubav, -ini la`nom".

Sakrila sam ove re-i u postavu kaputa. Vadim ih ponekad, kao { to lopov vadi dragulj, kada niko ne gleda. Nisu izbledele. Ni{ ta u vezi s tobom nije iz bledelo. Jo{ uvek si boja moje krvi. Ti si moja krv. Kad pogledam u ogledalo, ne vidim svoje lice. Tvoje telo vidim dvostruko. Jednom ti, jednom ja. Zar mogu da budem sigurna, koje je -ije.

Strast nije lepo vaspitana. Njeni prsti su prona{ li pravo mesto. Privezala bi me konopcima za sebe i le`ale bi licem u lice, sposobne da se pomeramo, samo jedna prema drugoj, da ose} amo samo jedna drugu. Li{ avale smo se svih -ula, osim dodira i mirisa. U slepom, gluvom i nemom svetu, nismo zauvek zaklju-ile na{ u strast. Kraj bi zna-io po-etak. Samo ona, samo ja. Bila je ljubomorna, ba{ kao i ja. Bila je okrutna, u ljubavi, ali takva sam bila i ja. Bile smo dovoljno strpljive da brojimo jedna drugoj vlasi sa glave, nedovoljno strpljive da se skinemo. Imale smo iste rane. Bila je moja bliznakinja i izgubila sam je. Ka`u da je ko`a otporna na vodu, ali moja ko`a nije bila otporna Louise. Preplavila me je i jo{ nije presu{ ila. Jo{ uvek plivam kroz nju, kuca mi na vrata i ugro`ava moju najdublju sigurnost. Nemam gondolu na vratima, a plima sve vi{ e nadolazi. Plivaj, ne boj se. Bojim se.

Nedostaje{ mi, Louise. Vode ne mogu da ugase ljubav, niti poplave mogu da je potope. [ta onda ubija ljubav. Samo, ovo : zanemarivanje.

Ne videti te, kako stoji{ ispred mene. Ne misliti na tebe u malim stvarima. Ne napraviti put dovoljno { irokim za tebe, sto spremljen za tebe. Izabrati te zbog navike, ne zbog `elje, pro} i pored

prodavca cve} a a, ne kupiti cvet za tebe. Ostaviti tanjire neoprane, krevet ne raspredjen, ignorisati te izjutra, iskoristiti te no} u. @eleti drugu dok te ljubim u obraz. Izgovoriti tvoje ime, a ne -uti ga...
prevod: RADA

Blanka D. Blagojevi}

GARCONNE: kratka kratka pri-a

uvek su je proganjali isti suvoparni problemi: ma skiranja, zaodevanja re-i, umotavanja poruka, { i fro vanja, po{ iljke, de{ ifrovanja, skrivanje dodira i po gle da. retko je bila zadovoljna svojim odrazom u og le dalu, mada je znala da joj u stvari zavide mnoge hva ljene dobre devoj-ice iz njenog detinjstva. mo` da je mogla da ka`e da je i pored toga bila sre} na, ali bila je svima tako daleka pa se nije znalo { ta je zapravo ona o svemu tome mislila. znam ipak: uvek bi joj zasmetalo kada bi videla pesmu o sebi u kojoj se nije prepoznavala. -lanak u nekim novinama koji nikada nije potpisala, a za koji je ipak neko dovoljno drzak iskoristio njene fotografije.

`ivela je na Aveniji usamljenih – ulici -ijeg je imena bila svesna i ponekad bi to bio dovoljan razlog da se i bez oblaka sama namr{ ti.

u njenoj { irokoj, zelenoj ulici, jednog od najlep{ ih u gradu iako to mnogi nisu prime} ivali bilo je tako ugodno pro{ etati. atmosfera je bila gotovo porodi-no prijatna. ovde su i stranci – koji bi se zaustavljali – sedeli na travi i grickali svoje sendvi-e od sira.

grafiti su u toj ulici bili najzanimljiviji. ovde je jedno uli-no dru{ tvo odlu-ilo da bude "milosrdno" prema zidovima. proklamovan je MIR uz pomo} simbola drugih planeta. njoj su takve sitnice bile posebno drage.

u toj ulici vozila su bila diskretno brza. taxi– voza-i nevidljivo – ljubazni. ali upravo je ona imala veliki udeo u celoj stvari. bilo je lepo posmatrati kako se dugmad sa njenih ko{ ulja ka-e po okolnom granju ponekad i sama od sebe. ona to nije uvek radila namerno. nije joj uvek bilo jednako va`no. ona je bila jedina devojka u kvartu kojoj uli-ni -ista-i nisu dobacivali. najvi{ e zbog njenog sigurnog de-a-kog hoda. svi su bili zbunjeni. zbog njenih mekih `ilavih nadlanica. i { aka kojima bi povremeno glatko i odlu-no prolazila kroz o{ tru kosu. lepu de-a-ku kosu koju oni nisu voleli. ona je bila jedna od onih u toj ulici kojima su lepo stajale i kravate. i uop{ te – ona nije morala mnogo da se trudi da bi bila prime} ena. na njoj su svi kaputi svi { e{ iri i sve te "tatine stvari" stajale prirodno.

i bilo je ta-no ono { to se o njoj naga|alo: njene misli nosile su suknje; sve ih je poznavala.

ovom ulicom kao mo` da nijednom drugom nije tako -esto prolazilo toliko mnogo lepih devojaka. i lepih `ena. njihovi koraci su bili posvuda. i ona sama je nekoliko puta priznala da je to bilo isku{ enje kojemu nije ni `elela da odoli. to je bila ritmovana muzika peta koja nije mogla nikome da nesmeta. a kako je ona to volela! njena dugmad bi iz ko{ ulja padala na trotoare kao mali zeleni klikeri. lepila su se za potpetice ovih u`urbanih dama i pucketala zajedno sa njima. nisam zapazila da je i jedan mu{ karac primetio ova vi{ etaktna intimna do{ aptavanja. bile su to "rezervisane stvari". zato je ona volela svoju ulicu. volela svoje -iste trotoare. na putu do ku} e stavljala bi novu dugmad u kro{ nje nove kravate u granje nove trake sa { e{ ira omotavala oko stabala. i mada neke potpetice nisu razumevale ove otvorene (venerine) simbole i mada je ponekad u jutarnjim -asovima pronalazila prosutu dugmad oko korpi za otpatke – ona su bila pore|ana prema ta-no odre|enoj shemi a njoj je upravo ne{ to takvo bilo dovoljno da se uveri da je od prethodnog poslepodneva ovuda pro{ ao barem jedan par potpetica koje je cela ova stvar zaintrigirala. i koje su bile dovoljno hrabre da se na -as zaustave po{ to su se po mirisu uverile same da ove tipi-no mu{ ke dodatke ode} i nije odlo`io nijedan mu{ karac ili de-ak. ve} ova uspravna prilika { to je -ekala u senci nude} i novu dugmad klikere i trake za dobro jutro.

i potpetice su razumele ko ih doziva: tako -vrsto – ne`na pravilna figura je mogla da bude samo ona. iz ulice usamljenih "dvostrukih venera". sa Avenije ma lih zelenih klikera. to je bila garconne.

blanka d. blagojevi}

HIGHWAY – SISTERS BLUES

prona{ le smo se
na velikoj autocesti
izula si cipele
na vrelom asfaltu
i legla samnom
ti si postala `uta
a ja bela linija
tako smo se najpre po-ele pratiti
dozivala sam te imenima
kakvim nikada pre nikoga
nisam dozivala
zvala sam te sa jednom namerom
avioni su `eljno kru` ili iznad
vojnici su mar{ irali pored nas
ali mi nismo mogle
da se zbog bilo koga zaustavljamo
ne! mi smo putovale ...
zato sam stalno morala
da ti privla-im pa`nju
pravila sam tunele
kroz koje si ti prolazila
donji ve{ sam odlagala
na telegrafske stubove...
utisnute { aljivo-prete} e
poruke telegrafa
odgonetale smo sa { avova
na{ e ode} e
le`ale smo na ostrvu
za autostopere
nismo prozivale voza-e
le`ale smo ili bile naslonjene
jedna na drugu
moji "stoperski" pal-evi
uranjali su u julski asfalt
sasvim ispod tebe
kakvo ludilo:
dozivati sudbinu pal-evima...
izme|u o-iju videla sam ti znak
videla sam polumesec use-en
iznad tvoga desnog bedra
moja sestra
sa svojim sigurnim pokretima ruku
sa besnom kosom svih boja sveta
sa neobi-nim naglaskom
ti si mi pomogla da se pretvorim
u prste na vlastitoj { aci
da mogu npamet da se prebrojim
za{ to bih pred tobom

bilo { ta krila
moja sestra
sa na-pola-mesecom
zagrizlim u svoje bedro
koga sam sasvim pa`ljivo
nekoliko puta skidala
odlagala na stranu
i nazad name{ tala
moja sestra
sa ne`nim spiralama
iznad stomaka;
ispod stomaka
sa ne`nim pe-atom "mu{ kosti"
naslonila sam se na njeno -elo
jer vi{ e nisam imala gde
toliko smo toga imale da podelimo:
na{ u zajedni-ku no} nu ko{ ulju
boje asfalta
prvi uzdah:
da ispod poslednjeg kralje{ ka
poslednji uzdah: krug
ispod samog nepca
u-ile smo:
– GUTANJE KOSE
– PALENJE SVE] A NA VRHOVIMA PRSTIJU
– GA[ENJE BAKLJI IZME\ U DVA JEZIKA
– ^E[LJANJE GLATKE KO@E NA LE\ IMA
– PIJENJE MLEKA IZ PUPKA
– PIJENJE IZME\ U DVEJU STRMINA
Sada znam: ona govori esperanto
govori hebrejski, govori hindu
sve zna – sve, sve zna
prima moja anti-tela
moje sluzave tajne zabele{ ke
ja sam samo sakuplja-ica
a ona ve} sve ima
moja savr{ eno oblikovana
vodena zmija
Sa potpuno bezopasnim o-njakom
(i kada bih samo mogla
u to da uverim i druge!)
bez straha: smem i mogu
da je zagrlim
na bilo koji na-in
(sve je dopustivo)
bilo gde
jer ona poseduje
sve { to je meni potrebno...
mi smo u-inile sve
jedna za drugu
-ak i u { etnjama
pored najbr`e linije
najbr`eg auto puta na svetu

(kada su svi verovali
da nas prestiću lako
i da } e uvek biti za vi{ e miliona
du`ina na{ ih koraka
ispred nas)
mi smo svejedno napredovale
mi smo u-inile sve
da ovo na{ e ravnomerno udaljavanje
od stida i sveta-
ovo vanredno putovanje sluha
– niko i ne pomisli da sputa

ZVEZDO^INKA, [APUTAVE DEVOJKE

Feministi-ko pozori{ te PUT 5a, je imalo premijeru predstave "[aputave Devojke 15. Oktobra 1997. godine u "Autonomnom `enskom centru protiv seksualnog nasilja", u Beogradu.

Iz programa:

@ENSKA PONO] NICA

... Biti s njom (majkom, sestrom, k} erkom, prijateljicom) – biti sa `enom, rasti sa `enom, ostariti s njom – neuta`iva je potreba svake `ene.

... Zvezdo-inka "[aputave Devojke" ima za sadr`aj ove op{ te motive `enske potrebe za drugom `enom kao ta-kom oslonca.

Si`e [aputavih Devojaka po-iva na ispunjenju idealnog `enskog vremena: no} nom { aputanju, izgovaranju skrivenih misli, prikrivenih `elja, nehoti-nom doticaju, hotimi-nom ma`enju. Govore} i { ta ona Druga `eli, `ena govori o sebi, pri-aju} i vlastitu pri-u, `ena govori o drugoj. @ene se grle i ljube i kad govore o rastanku i kad opevaju novu ljubavnu vezu.

U toku jedne no} i Devojka duge kose i Devojka kratke kose, prolaze vremeplov vlastitih se} anja na `ivot Druge, na ispoljena ose} anja za Drugu, na razumevanje i pra{ tanje onoj Drugoj, sebe radi. Najpoznatija teatrolo{ ka filozofema – [ekspirovo "Biti il' ne biti" – u [aputavim Devojkama ispostavlja se kao – Biti sama – to je sve. I onda si spremna na sve.

Tekst je pisan za Vesnu Dra`enovi} i Draganu Milinkovi} , tokom proba, motivi na{ ih `ivotnih biografija su prepleteni, erotski oslobo}eni, dramski integrisani: svaka } e `ena u ovoj `enskoj pono} nici na} i i sebe samu.

ANSAMBL

- Devojka kratke kose: Vesna Dra`enovi}
- Devojka duge kose: Dragana Milinkovi}
- Scenografkinja i kostimografkinja: Anica Vu-eti}
- Inspicijentkinja: Iva Miki}
- Voditeljica tona: Hana Butigan
- Rekviziterka: Ljudmila Gorba-ev
- Tehni-ko vo|stvo: Milica [e{ i} i Mirjana Slavkovi}

– Spisateljica, Koreografinja, Rediteljka: Zorica Jevremovi}, dramatur{kinja, pi{e za pozori{te, rediteljka, intermedijalna teoreti-arka francuske semiolo{ke {kole, -lanica alternativnih i neformalnih grupa, pozori{ta i filma...

ODLOMAK IZ PREDSTAVE

Devojka duge kose: A moja i tvoja prijateljica?...

Devojka kratke kose: Moja tajna, i tvoja javna?... Hm. To je na{a nova pri-a, no} a{nja... Zna{, postoje ki{ne zvezde, to je slobodno zvezdano jato, tamo }e od no}as biti njih dve – zasigurno.

DDK: I?

DDK: I {eta}e Mle-nim putem mimo svih pravila i volje bogova: pliva}e u oba pravca dodiriva}e se samo repovima... One su slobodno `ensko jato: -e`nje senki na{ih `elja! One vole vodu, tamu, senovito rastinje...

DDK: Ne svi|a mi se pri-a!

DDK: Za{to?

DDK: Mnogo je vla`na!

DDK: Sve `enske pri-e su vla`ne – pri kraju...

DDK:... Zna{, ona moja, javna, ume da napravi zarez na srcu!... Ume!

DDK:... U tome je njena tajna?!

DDK: U tome je njena tajna: Ko izdr`i pri-a}e!

DDK:... Svi}e...

DDK: Da ti {apnem ne{to: Ja nikada ne pri-am {ta radimo no}u.

DDK: Nema{ta da pri-a{! Nema{ta da ispri-a{!

DDK: Zato i ka`em: Ko izdr`i – pri-a}e...

DDK: Dan dolazi po svoje: Postaje{nemogu}a!

DDK:... [to pre izgovori{zakletvu pre palimo u na{zodija-ki krug riba...

DDK:... Bitno je imati noge u glavi, prave noge! Broj nogu nije va`an, bitna je spremnost na trk iznutra!... Biti spremna na let je vi{e no biti ptica! U `ivotu postoji: izbor i ti! @ena na orozu – to si ti! Tvoje telo, ti! Ono divlje u svetu – to si ti! I zato te sloboda izaziva!... I zato te niko ne brani!...

Biti sama – to je sve!... I onda si spremna na sve!

DDK: Odluka je sve.

SKOK - VEZANE (BOUND)

Bra}a Endi i Leri Vehovski su re`irali dobar triler u kome glavne uloge tuma-e `ina Ger{on /Korki ("Sho wgirls") i D`enifer Tili / Vajolet ("Pucnji na Brodveju"). Sjuzi Brajt, lezbejka koja se bavi analizom seksualnosti sebe naziva sekspertkinjom, bila je konsultantkinja na filmu radi adekvatnog prikazivanja lezbejske erotike. Svetska premijera filma bila je 28-og februara 1997. a kod nas premijerno je prikazan na FEST-u '97.

Na originalnom plakatu izlo`enom u beogradskim bioskopima pisalo je: "For money. For murder. For each other", u prevodu "Za novac. Za ubistvo. Jedna za drugu. " Kod nas je ovaj tekst preveden: "Za novac i ubi stvo potrebno je dvoje", {to svakako u srpskoj gramatici nije mno`ina za dve `ene.

Sam naziv filma "BOUND" kod nas je pogre{no preveden kao SKOK, umesto VEZANE. Simboli-ki gledano pravi naziv se mo`e tuma-iti sa vi{e aspekata.

Korki je provela pet godina u zatvoru, i po izlasku nastavila da radi sitne poslove za mafiju. Vajolet je pet godina sa Cezarom u heteroseksualnom ropstvu. Ona je osu|ena na seksualno otpla}

ivanje ucene, po{ to je Cezarov prijatelj otkrio da je lezbejka. Svet mafije je svet mu{ karaca u kome ne postoji milost. Obe su vezane u toj surovoj igri `ivljenja. Sa druge strane, one su emotivno vezane jedna za drugu, { to ih jo{ vi{ e vezuje u niz pozitivnih i negativnih okolnosti.

Vajolet `eli "napolje" a to je svakako ono { to i Korki `eli. Re- napolje ne zna-i samo izlazak iz sveta mafije, ve} ukazuje na potrebu za potpunom slobodom li-nosti, { to podrazumeva slobodu njihove ljubavi. Novac vezuje sve likove u filmu, novac je izlazna karta ali i karta poverenja. Na putu njihovog `ivotnog bekstva obe bivaju vezane konopcima. Mu{ ka fizi-ka snaga savladava `ensku, ali ne pobe|uje. U `estokoj borbi lezbejke, kao `ene, imaju potpuno druga-ije strategije, intuitivnu i mentalnu, ali i snagu sopstvenog identiteta. Tako prevod naziva filma "SKOK", mo`e ozna-avati samo iskorak iz ustaljenih uloga i sveta mu{ karaca.

Filmovi koji u sebi sadr`e politi-ku ispravnost, kroz svoju pri-u vr{ e edukaciju publike. Dvoglava sekira labris, koju je lezbejski pokret uzeo za svoj simbol, nagla{ ena krupnim planom kao tetova`a na ramenu Korki, prikazana je radi vezivanja ovog simbola za lezbejke, ili, lezbejki za ovaj simbol. Prevodilac filma nije uspeo da prevede sa engleskog ovu nepoznatu re- labris, na kome se pomenuta sekira izgovara kao lebris. Ipak ovo mesto nije ostalo prazno, labris je preveden kao usne, manje zbog zna-enja re-i, a vi{ e zbog zvu-ne sli-nosti "lips"– "lebris"(?!). Slobodnijim prevodiocima video klubova po{ lo je za rukom da ovu re- sro-e u "libres". Bez adekvatnog prevoda labris se ponovo javlja u dijalogu izme|u junakinja u kome Vajolet pominje da labris, zapravo, ozna-ava identitet.

Tetova`e igraju svojevrsnu ulogu u ikonografiji likova, kao i u erotici bu~-fem para. Definicija seksualnosti bu- i fem, predstavlja filozofiju za sebe, jer svaka lezbejka ima sopstveno tuma-enje. U jednom intervjuu za Gay Times, \ ina Ger{ on obja{ njava svoj doprinos u izgradnji karaktera: "Ve} ina od tih kul `ena, lezbejki, koje sam susretala imale su tetova`e svuda po sebi, posebno na svojim vratovima. Jedna `ena je bila izuzetno lepa i seksi; nosila je veliko komotno odelo, kul -izme i razmetala se hodaju}i. I{ la sam iza nje i imitirala je. "

Politi-ki je nekorektna scena u kojoj Korki na sebi nosi mu{ ki ve{ . Ovim se mo`e proizvesti pogre{ an zaklju-ak kod publike, da su bu- `ene one koje opona{aju mu{ karce, i stoga da je bu~-fem odnos imitacija heteroseksualnog, { to nije ta-no. Seksualni odnos junakinja, li{ en je svih mogu}ih raspodela uloga, { to lezbejski erotiku i seks -ini posebnim i uzbudljivim.

Veza izme|u Vajolet i Korki po-inje u liftu kada im se pogledi spoje. Vajolet je ona koja zavodi i koja je zavedena, njene duge noge u halterima unose sumnju da ona mo`da nije lezbejka. Erotske scene snimljene su sa estetskim ose} anjem za intimu, za razliku od danas sve popularnijeg snimanja filmova, gde se seksualni odnosi razotkrivaju do detalja, po ve} utvr|enom { ablonu. Njihov odnos po-inje i odvija se nezavisno od na{ ih o-iju. Mi se putem kamere prikradamo njihovoj postelji, zadiremo u intimu dve prelepe `ene, i svedo-imo o beskrajnoj, obostranoj strasti.

Trebalo je dobro u} i u lik, izraziti prave osobine netipi-nih karaktera. Iz jednog intervjua sa D`enifer Tili saznajemo da je ona prvobitno dobila skripta za ulogu Korki, ali je potom tim scenarista i re`isera bra}e Vehovski insistirao da ona tuma-i Vajolet. Evo { ta je D`. Tili rekla na Londonskom filmskom festivalu:"\ ina Ger{ on istra`ivala je dovoljno za nas obe. Odlazila je u mno{ tvo lezbejskih barova i na snimanju sutradan rekla bi: "Poku{ ala sam sino} da uhvatim nit, ali nije i{ lo". Me|utim i \ . Ger{ on i D`. Tili ve} su se oprobale u ulozi lezbejke. \ ina Ger{ on pokazuje svoju naklonost prema `eni u filmu "Showgirls", u kome je manifestuje kroz poljupce, dok je na op{ te iznena|enje D`enifer Tili tuma-ila bu- dajk na Ameri-koj kablovskoj televiziji. Ona ka`e da homoseksualnost na filmu nije vi{ e tabu, reditelji je uklju-uju u filmove ali se likovi ne smeju dodirivati ili ljubiti, ili imati scene seksualnog odnosa, { to bi svakako mogli raditi da su heteroseksualni likovi. Film "SKOK" tretira celokupni lezbejski odnos kao primaran, i time isklju-uje heteroseksualne scene, { to daje filmu poseban kvalitet. ^ itaju} i skripta za ulogu D`. Tili je uvidela da je njen lik izuzetno tradicionalan, samo malo misti-niji. Kroz cela skripta morala je da tra`i kada Vajolet la`e a kada govori istinu. Shvatila je da je njen izgled samo fasada, preru{ enje sa kojim se slobodno kre}e kroz svet mu{ karaca, ali to nije ono { to ona zapravo jeste. Lepom izgledu u filmu doprinela je ve} ina kostima koji pripadaju li-noj garderobi D`. Tili, kao i `enska saradnja sa \ . Ger{ on. D`enifer i \ ina pomagale su se me|usobno, kako to samo `ene mogu. D`enifer: " @ene u

potpunosti razumeju potrebu da se sakrije celulit. \ ina bi podizala moje grudi tako da izgledaju lepše, dok bih ja pokrivala njene deblje delove. Mi smo nekako vodile ra-una jedna o drugoj. Osoba zadužena za { minku, morala je da tr-i oko kreveta pre po-etka snimanja, da bi bilo sigurno da izgledamo privla-no iz svakog mogu}eg ugla. Ali nismo ve`bale van snimanja. Htele smo da sve bude spontano. " Kada joj je pomenuto da je svrstavaju u dyke ikonu, osmehnula se i rekla:" Ne znam da li to jesam, ali sam zaista sre}na da se u SAD-u film dopao gej zajednici. To je kul, zato { to mi mnogo ljudi prilazi i prave "coming out". To je za mene neka vrsta otvorenih vrata, u smislu upoznavanja zaista interesantnih ljudi, za koje mislim da ih druga-ije ne bih sreala. Mislim da su neke uloge koje sam ranije igrala mo`da uvredljive za `ene". O `enama i ljubljenju Tili dalje pri-a:" Bila sam malo nervozna pre prvog ljubljenja. \ ina je do}la u moju garderobu sa fla}om tekile, da se malo opustimo pre snimanja. Rekla mi je:" Zbog -ega si ti tako nervozna? Ja se dobro ljubim, pitaj samo Elizabet Barkli ("Showgirls"). Ona ka`e da sam jedna od najboljih sa kojima se ikada ljubila. " – Van snimanja imale smo zabavan i duhovit odnos, s' obzirom da imamo isti smisao za humor, me|utim kada nas gledate na platnu, tu su dve zapaljive `ene, koje zaista izgledaju kao stvorene jedna za drugu. "

E. L

GRETA GARBO 1905 - 1990.

Biografi se trude da, Gretu Garbo, predstavljaju kao biseksualnu. Me|utim dobro je poznato da je Greta napustila film zbog `ene. Javnost se svim silama trudila da ne prenese, do slove njenu `ivotnu istinu. Poku}ali su da zanemare njen dugogodi}nji `ivot sa `enom, i time pokazali krajnje nepo}tovanje prema njoj. Iz protesta, prestala je da snima kada je bila najslavnija.

Biografija iz "Baseline s Encyclopedia of film"

zanimanje: glumica

pravo ime : Greta Lovisa Gustafsson

ro}ena: 18. septembar, 1905, Stockholm, Sweden

umrla : 15. aprila 1990, New York, NY

obrazovanje: Royal Dramatic Theater School, Stockholm

Greta Garbo je oli-enje Holivudskog gluma-kog univerzuma. Njen glamurozni imid`sfinge, bri}ljivo je negovan od njenog poslodavca Metro-Goldwyn – Mayer, op-inio je Ameri-ke i Evropske gledaoce, nemog i ton filma, Dva de setih i tridesetih godina, ovog veka. Njena li-na odluka da napusti gluma-ku karijeru i da `ivi povu-enim `ivotom, je samo jo{ vi}e uve}ala mit o njoj.

Kao mlada manekenka prvi put se pojavila u [vedskom reklamnom filmu i kao statistkinja u filmu iz 1921. g. Dok je poha}ala Royal Dramatic Theater School, poznati filmski ra}iser Mauritz Stiller izabrao je da igra glavnu ulogu u "The Atonement of Gosta Berling (1924) i dao joj umetni-ko ime "Garbo".

Nakon toga dalju slavu je stekla igraju}i i pored legendarne Asta Nielsen u filmu The Joyless Street (1925) i onda odlazi sa Stiller u Holivud 1925.

MGM u po-etku je bio zainteresovan za Stiller usluge, ali na njegov zahtev iz MGM su sa njom sklopili skroman ugovor o snimanju filmova. Prvi put se pojavila u Dve latinske ljubavne pri-e, pri-e bazirane na Blasko – Ibanez-ovim romanima, kao {panska seljanka The Torrent (1926) i kao vamp `ena u The Temptress (1926), Garbo je odobravanje kritike ali, nije izgledalo da se izdvaja od drugih Holivudskih glumica. Bilo kako bilo, njen probaj je usledio kada je MGM anga`ovao najpopularnijeg glumca nemog filma John Gilbert, da glume u romansi Flesh and the Devil (1927). Nakon uspeha, ovog filma Garbo je zahtevala povi}icu honorara, sa 600 na 5000 dolara, nedeljno.

MGM u početku odbija njene usluge, ona se vraća u [vajcarsku, gde ostaje skoro godinu dana, kada su producenti stigli sa novim ugovorom. Njena ravnodušnost na ulogu velike zvezde je poslušala samo da se zauvek stvori legenda o njoj.

Po povratku u Holivud, Greta je dobila tretman velike zvezde. Radila je samo sa vodećim režiserima, Clarence Brown (sedam puta), Sidney Franklin, Jacques Feyder, Edmund Goulding, George Cukor i Rouben Mamoulian.

[to je najvažnije, MGM je uhvatio enigmatične izraze njenog lica, angažovanjem njenog omiljenog kinematografa, William Daniels, u skoro svim njenim filmovima. Dok je pristajao na sve uslove koje je postavila Zvezda (uključujući i zatvorena snimanja i fiksno radno vreme), MGM je negovao glumicu javni imidž, sve dok on nije postao oličenje glamuroznog uspeha, studija.

Za to vreme Greta je sačinila repertoar uloga koje su je odredile kao glumicu, mada MGM izbegava karakternu, tipsku podelu uloga. Uloge su je uskoro predstavljale kao melanholičnu, egzotičnu ženu, koja žrtvuje svoju sreću, na račun nedostićne ljubavi. Vratila se na ekran kao tragična Ana Karenjina, uloga koju je ona reprizirala za Clarensa 1935. g. U njenih šest preostalih, nemih filmova, Greta je glumila sa Gilbertom (A woman of Affairs, 1928), ali je nastavila da glumi i pored drugih poznatih glumaca. Nastavila je da glumi ženu koja mora da plati za svoje vanbraćne afere. Kao u svoja tri filma iz 1929. g.; the lush Wild Orchids, the Single Standard i Holivudski zadnji popularni film The Kiss.

Konačno MGM je dozvolio poslednjoj od svojih glumica nemog filma da progovori na ekranu u Clarence Brown –ovoj verziji Anna Christie (1930) uz popularnu rečenicu "Garbo govori".

Američka glumačka kritika i publika, su povoljno reagovali na njen hrapavi glas, mada je sama Garbo, prezirala svoje uloge (ona je više volela nemačke i švedske verzije filma koje je Jacques Feyder režirao sa MGM u Evropi). Nakon uspeha Anna Christie, Garbo je glumila u nekoliko banalnih drama, kod kritičara, ju je iskupljivalo jedino njeno karizmatično prisustvo, ali njena karijera je opet krenula naviše, nakon filma Grand hotel (1932) u koje je izgovorila poznatu rečenicu "Ja ću da budem sama" i drugi film Queen Christina (1933), u kojem joj je partner, bio, zadnji put John Gilbert. Za taj film Garbo je doživela najbolje kritike, mada je ona u suštini samo reprizirala poznatu ulogu tragične dive koja se žrtvuje za svoga ljubavnika. U toku sledeće tri godine MGM je uradio s njim još tri skupe kostimirane, drame; Anna Karenina (1935), Camille (1937), Conquest (1937), ali ni jedan nije mogao da ponovi sjaj njene glume iz 1933. g., snimanje deset nemih i dvanaest zvučnih filmova za MGM, sve tragične drame. Greta je zaključila svoju karijeru parom komedija. Njena uloga ruskog pijuna u filmu Ninotchka iz 1939. Ernst Lubitsch s, joj je donela iznenađujuća priznanja. Ali katastrofalni pokušaj Grete Garbo, kao američke domaćice u Georg Cukor-ovom filmu, Two – Faced Woman, je usporio njenu karijeru. Tada je božanska figura, -iji je lik o-aravao javnu maštu, dve decenije, se povukla iznenada i za sva vremena.

NOMINACIJE I NAGRADE za njene nezaboravne uloge na filmovima:

1929 : Romance
1929 : Anna Christie
1937 : Camille
1939 : Ninotchka

Prevela RADA

ANKETA

Ovo su rezultati ankete, kojom utvrdjemo stepen lezbofobije, i vidljivosti lezbejki u društvu, sprovedene mart 1995. godine u Beogradu. Ispitano je sto žena i isto toliko muškaraca, starosne dobi od osamnaest do pedeset godina.

PITANJA ZA ŽENE:

1. Sebe smatram za:

- a) konzervativnu osobu
- b) slobodoumnu osobu
- c) prilagodljivu osobu

2. Najmanje bih volela da u kom{ iluku imam:

- a) Albanca
- b) sve{ tenika
- c) lezbejku
- d) izbeglicu

3. Nikada ne bih vodila ljubav sa:

- a) `enom
- b) crncem
- c) { interom
- d) biseksualcem

4. Svojoj najboljoj drugarici ne bih oprostila da je:

- a) narkomanka
- b) lezbejka
- c) prostitutka
- d) lopovka

5. Koju od ovih grupa biste potpuno izolovali?

- a) politi-are
- b) alkoholi-are
- c) lezbejke
- d) verske fanatike

6. Va{ a sestra/k} erka ne `eli da se udaje. [ta pomi{ ljate?

- a) da je pametna
- b) da je lezbejka
- c) nije joj jo{ `vreme
- d) nije nai{ la na pravog

7. [ta mislite o pravu na slobodu seksualnog izbora?

- a) svako ima pravo da voli kga ho} e
- b) izbor mora da bude heteroseksualan
- c) ne ti-e me se

8. Kako biste reagovali da vidite dve `ene kako se ljube na javnom mestu,

- a) mirno bih pro{ la
- b) zgrozila bih se
- c) opomenula bi ih
- d) bilo bi mi simpati-no
- e) ljubav je ljubav

9. [ta biste uradili ako biste osetili naklonost prema istom polu?

- a) to meni ne mo`e da se desi
- b) ubila bih se
- c) potrudila bih se da ugodim sebi

RE[ENI UPITNICI ZA @ENE

1. a) 7% b) 36% c) 57% d) /
2. a) 38% b) 30% c) 18% d) 14%
3. a) 43% b) 20% c) 26% d) 11%
4. a) 30% b) 12% c) 24% d) 34%
5. a) 24% b) 12% c) 7% d) 57%
6. a) 28% b) / c) 18% d) 54%
7. a) 81% b) 2% c) 17% d) /
8. a) 49% b) 9% c) 2% d) 7% e) 33%
9. a) 33% b) 9% c) 58% d) /

PITANJA ZA MU[KARCE

1. Sebe smatram za:
 - a) konzervativnu osobu
 - b) slobodoumnu osobu
 - c) prilagodljivu osobu

2. Najmanje bih voleo da u kom{ iluku imam:
 - a) Albanca
 - b) sve{ tenika
 - c) lezbejku
 - d) izbeglicu

3. Ostavio bih devojku/^ enu kada bi me prevarila sa:
 - a) crncem
 - b) mojim najboljim drugom
 - c) `enom
 - d) bilo kojim mu{ karcem

4. Svojoj najboljoj drugarici ne bih oprostio da je:
 - a) narkomanka
 - b) lezbejka
 - c) prostitutka
 - d) lopovka

5. Koju od ovih grupa biste potpuno izolovali?
 - a) politi-are
 - b) alkoholi-are
 - c) lezbejke
 - d) verske fanatike

6. Va{ a sestra/k} erka ne `eli da se udaje. [ta pomi{ ljate?
 - a) da je pametna
 - b) da je lezbejka
 - c) nije joj jo{ vreme
 - d) nije nai{ la na pravog

7. [ta mislite o pravu na slobodu seksualnog izbora?

- a) svako ima pravo da voli koga ho}e
- b) izbor mora da bude heteroseksualan
- c) ne ti-e me se

8. Kako biste reagovali da vidite dve `ene kako se ljube na javnom mestu?

- a) mirno bih pro{ao
- b) zgrozio bih se
- c) opomenuo bi ih
- d) bilo bi mi simpati-no
- e) ljubav je ljubav

9. [ta biste uradili ako biste osetili naklonost prema istom polu?

- a) to meni ne mo`e da se desi
- b) ubio bih se
- c) potrudio bih se da ugodim sebi

RE[ENI UPITNICI ZA MU[KARCE

- 1. a) / b) 37% c) 63%
- 2. a) 39% b) 16% c) 18% d) 27%
- 3. a) 15% b) 28% c) 16% d) 41%
- 4. a) 47% b) 3% c) 13% d) 37%
- 5. a) 39% b) 9% c) / d) 52%
- 6. a) 23% b) / c) 15% d) 62%
- 7. a) 79% b) 6% c) 15%
- 8. a) 39% b) 4% c) / d) 26% e) 31%
- 9. a) 65% b) 16% c) 19%

Odlomak preuzet iz "Temida" bilten grupe za `enska prava, br.1, godina 1, maj 97.

Po{ tovanje ljudskih prava i uslovi `ivota u zatvoru:

...Na pitanje o tome da li ima lezbejki u zatvoru i osoblje i zatvorenice su izjavile da u zatvoru postoji samo jedan lezbejski par: to su dve `ene, koje su bile zajedno pre nego {to su do{le u zatvor, i koje su zajedno izvr{ile krivi-no delo razbojni{tva. One su sme {tene u razli-itim delovima iste zgrade ali im je dozvoljeno da budu zajedno preko dana. Me|utim, kako je jedna od njih izjavila, tako je samo u toku leta, kada dosta vremena provode napolju. Zimi im nije dozvoljeno da pre|u iz jednog dela zgrade u drugi pa tako imaju manje prilika da se vi|aju. Na osnovu razgovora sa lezbejkama moglo bi se re} da se one ne ose}aju suvi{e diskriminisanim u zatvoru. U po-etku, zatvo re nice su ih `esto prijavljivale osoblju za navodno pod mi}ivanje ostalih zatvorenica. Me|utim, kada su, po njihovim re-ima, i osoblje i druge zatvorenice shva tile da nisu opasne, njihovi problemi su nestali. Prema iskazima nekih zatvorenica, neke od zatvorenica osu|enih na duge kazne su u zatvoru postale lezbejke. Zanimljivo je da se lezbejke koje su takve do{le u zatvor gnu{aju onih koje su to postale u zatvoru.

^asopis "Duga" od 27. Septembar do 10. Oktobra, rubrika Slavne ljubavi, naslov Presre}ne `ene / kako se vole Verica i Du{ka.

Za dve godine, koliko `i vi mo zajedno, senzualni fluid iz me|u nas izmenio je na{e me ntalne biografije i pogled na svet.

Du{ka Jovani} : "Senzual ni aspekt pri-e o na{em prijatelju je u tome {to jedna drugu pravi mo `enama na jedan druga -iji na-in. To je na{ izbor: da stalno jedna drugu pravimo `e na ma."

^asopis *Ilustrovana politika*, 11. 10. 1997. g., rubrika *Od tra-a do istine*, naslov Mogu li `ene da se vole:

Na pitanje, novinarka Sne`ane Milo{evi}, da li je lezbejka, Du{ka Jo vani} odgovara: "Ne! Ali zbog -e ga je to trenutno bitno za Srbi ju?; Verica R.: Ovo je jedno normalno `ensko prijateljstvo..." Na pitanje da li su im se javljale iz Arkadije odgovaraju: Du{ka J.: Ne, iz Arkadije nam se niko nije javljao. Izgleda da nemamo ulaznicu za Ar ka diju. ^inimi se da je ovo na{e prija teljstvo mnogo vi{e u-i nilo za lezbejski pokret, nego sva njihova borba u poslednjih petnaest godina. Zna se da postoji Arkadija i da te `e ne postoje, ali na njih niko nije obra}ao pa `nju, a one su se to liko trudile..."

Mislimo da bi politi-ki ko men tar Labriskinja, bio suvi {an.

Patrijarh Pavle je u TV emisiji, "Portret BK na pitanje {ta misli o homoseksualnosti, odgovorio da je homo seksualnost prirodna i za `ene i mu{karce i da je svi poseduju ali u`i vanje u takvim odnosima je devijacija i da se takvom nagonu teba odupreti. Dalje navodi i da kalu|eri poseduju seksualni nagon ali mu se odupiru jer je duhovni razvoj mnogo va`niji za -oveka.

"Seksualna energija ne pru`a ni{ta naro-ito i lako je osloboditi je se", zavr{ava Patrijarh.

Vlada Zimbabvea je 1995.godine zabranila u-e{e}e lezbejkama i gejevima, u-e{e}e na Sajmu knjiga. Ovogodi{nji organizatori Sajma izglasali su pozitivno i iz borili se protiv Vlade, a u korist knji`evnica i knji `evnika koji pi{u na temu jednopolne ljubavi i `ivota.

Svojevremeno su lezbejke i homoseksualci boravili za jedno u kvartu Kastro (San Francisko), jedni pored drugih, a onda je taj prostor do{ao u "modu" i postao netolerantan.

Danas, zgrada je postala bar za prostitutke - lezbejke, kojih je uvek prepun, ali je ipak miran.

Lezbejske prostitutke odbijaju mu{ke ponude, uz ob razlo`enje i u saradnji sa policijom.

Zahvaljuju}i lezbejkama `ene mirno mogu da ho da ju ovim kvartom.

Pomo}nica ministra za za{titu `ivotne sredine u kabinetu premijera Tonija Blera i poslanica britanskog parlamenta An|ela Igl (38) javno je priznala da je lezbejka uz obrazlo`enje da za svoju seksualnu orijentaciju ima podr{ku porodice i rukovodstva Laburisti-ke partije.

Holandski vrhovni sud je odbio zahtev dve lezbejke da im omogu}i da svaka usvoji dete one druge. Najavile su dalju borbu: "Na{a deca su `rtve u ovom slu-aju. Dru{tvo im ne garantuje nikakva prava koja uz to idu."

"Blic", oktobar 97

Poslanik Laburisti-ke stranke Ben Brod{ko (homo seksualac) tvrdi da }e do reformi do}i, kada je jednakost ho mo seksualaca u pitanju, ali ne navodi vreme.

politika 12. 9. 97.

LEZBEJSTVO I MEDIJI

Nisam studirala `urnalistiku i ne bih za sebe mogla, nikako, da ka`em da se bavim novinarstvom i ako radim za Labris novine. Ja jednostavno, -itam i pi{ em. Ka`em, nisam studirala `urnalistiku, ali sva ka ko da imam pojma { ta bi taj posao trebalo da po drazumeva, u "zdravoj " sredini.

Lezbejstvo u patrijahalnom dru{ tvu podrazumeva `ene sa neprirodnim sklonostima, ka istom polu, i takve ne predstavljaju dobrobit dru{ tva, te se iz tog razloga na ovu temu gotovo da i ne pri-a. Kada se ta kav jedan slu-aj i pojavi preduzimaju se mere za "normalizaciju", odnosno usmerava nje, ili bolje re-eno, vra } a nje na "pravi" put, uz najstro`ije kazne.

Po-etkom devedesetih, mediji su po-eli da se in te re suju za temu lezbejstva, svrstavaju } i ih u rubrike "Ljudi i doga|aji", "Zanimljivosti"... nijansiraju } i pritom temu tako da -italac, -inimi se, nakon -itanja ne ma daljeg prostora za razmi{ ljanje.

Kako nastaju -lanci o lezbejstvu, znam iz li-nog iskustva i iskustva svojih prijateljica. Svaki na{ odlazak na razgovor sa novinarima, podrazumeva pune ruke radnog materijala (bilteni, panfleti, zabele`eni doga|aji nasilja nad lezbejkama...). I gomilu, ose} anja. No vinari, obi-no do|u sa dva-tri spremljena pitanja a i ona se odnose samo na odnose u porodici, odnosi u vezi, sa obaveznim iritiraju } im podpitajima: Kako si saznala da si lezbejka ako nikada nisi bila u vezi s mu{ karcem. [ta se desi ako ti se dopadne neki mu { karac. Kako uspostavljate ljubavne veze. Koja je `en sko a koja mu{ ko u va{ em odnosu.

Objavljeni -lanci o Labrisu-grupi za lezbejska pra va, se na sastancima Grupe veoma retko ocene kao osrednji. ^esto smo diskutovale o pristupu medijima, jer nam se na po-etku -inilo da mi pravimo gre{ ke. Obezbedile smo (a imale smo ga i na samom po-etku rada) radni materijal dostupan javnosti. Novinari, kao da ne shvataju da mi kao grupa radimo na sebi i za druge `ene koje dolaze ili koje } e do} i. Da pravimo prostor za `ene koje `ele da se bore za svoja lezbejska prava. Poku{ avamo da se prona|emo, u protekle dve hiljade godina, da "iskrpimo" na{ u istoriju i obezbedimo bolju budu} nost za lezbejke.

"Labris" podrazumeva politi-ki rad i aktivnost. Rad na podizanju svesti o sebi i drugim lezbejkama, u-i lezbejskoj solidarnosti, obra|uje teme lezbejske etike, umetnosti, kulture, izdaje publikacije, radi na lezbejskim pravima; lobira njem.

Dru{ tvena svest, o-igledno jo{ nije do{ la do stupnja da `enu prihvati kao umno-radno bi} e, ve} je i dalje gura u ugao sveta, tretiraju } i je kao ropkinju. Lezbejke su ve} ne{ to drugo, za dru{ tvo. Svedene su na seksualna bi} a. Seks dve `ene (dru{ tveno) podrazumeva pre ne { enu sliku iz porno -asopisa i porno filmova, slikanu iz mu{ ko-voajeristi-kog ugla.

Svaki obavljeni razgovor, za novine ili radio, predstavlja za nas jo{ jedno vi{ e traumati-no iskustvo. Do go vori da pro-itamo napisani tekst, pre nego ode u { ta mpu, naj-e{ } e se ne ispo{ tuje, uz obrazlo`enje tipa da je tekst morao da pro|e kroz urednikove { ake, te je iz tog razloga "ogoljen". I hiljade drugih razloga koji nam ne ukazuju na profesionalizam niti nam ulivaju po vere nje.

Ne malo puta pitale smo novinare za njihove motive obrade teme lezbejstva. Odgovori su li-ili jedni na druge: O tome niko ne pi{ e. Ta tema je dosta zanimljiva.

Ovde zaklju-ak ne bih iznosila, jer je jasan.

Ne retki su slu-ajevi preuzimanja tekstova, foto gra fija ili delova teksta iz jednih novina i prebacivanje u druge, bez na{ e saglasnosti. De{ avalo se da nam se stavljaju -itave re-enice u "usta" ili da se iskaz jedne devojke navodi pod imenom druge, koja -ak nije ni prisustvovala razgovoru. .